

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา (เพิ่มเติม) เพศศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนบ้านม่วงไข่ประชาราษฎร์สงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

2. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

3. เพศศึกษา

4. ประสิทธิภาพ

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. เจตคติ

7. ข้อมูลโรงเรียนบ้านม่วงไข่ประชาราษฎร์สงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากลนคร เขต 1

การศึกษาประถมศึกษา

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เป็นการศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมาย เพื่อการดำรงสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้ยั่งยืน

สุขศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม ค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพควบคู่ไปด้วยกัน

พลศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมและกีฬา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งสมรรถภาพเพื่อสุขภาพและกีฬา

สาระที่เป็นกรอบเนื้อหาหรือขอบข่ายองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาประกอบด้วย

1. การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ เรื่องธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ปัจจัยที่มีผล ต่อการเจริญเติบโต ความสัมพันธ์เชื่อมโยงในการทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงวิถีปฏิบัติตนเพื่อให้เจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่สมวัย
2. ชีวิตและครอบครัว ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องคุณค่าของตนเอง และครอบครัว การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ความรู้สึก ทางเพศ การสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น สุขปฏิบัติทางเพศ และทักษะในการ ดำเนินชีวิต
3. การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ การเข้าร่วมกิจกรรมทางกาย และกีฬา ทั้งประเภทบุคคล และประเภททีมอย่างหลากหลายทั้งไทยและสากล การปฏิบัติตามกฎ กติกา ระเบียบ และข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายและกีฬาและความมีน้ำใจนักกีฬา
4. การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค ผู้เรียน จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักและวิธีการเลือกบริโภคอาหาร ผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ การสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพและการป้องกันโรค ทั้งโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ
5. ความปลอดภัยในชีวิต ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องการป้องกันตนเองจาก พฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ทั้งความเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ ความรุนแรง อันตรายจากการใช้ ยาและสารเสพติด รวมถึงแนวทางในการสร้างเสริมความปลอดภัยในชีวิต

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของ มนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกมและกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกมและการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขันและชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพการป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยง ต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

2. คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. เข้าใจและเห็นความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโต และพัฒนาการที่มีต่อสุขภาพและชีวิตในช่วงวัยต่างๆ

2. เข้าใจ ยอมรับ และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกทางเพศ ความเสมอภาคทางเพศ สร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น และตัดสินใจแก้ปัญหาชีวิตด้วยวิธีการที่เหมาะสม

3. เลือกกินอาหารที่เหมาะสม ได้สัดส่วน ส่งผลดีต่อการเจริญเติบโต และพัฒนาการตามวัย

4. มีทักษะในการประเมินอิทธิพลของเพศ เพื่อน ครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรมที่มีต่อเจตคติ ค่านิยมเกี่ยวกับสุขภาพและชีวิต และสามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม

5. ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและการเกิดโรค อุบัติเหตุ การใช้จ่าย สารเสพติด และความรุนแรง รู้จักสร้างเสริมความปลอดภัยให้แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน

6. เข้าร่วมกิจกรรมทางกาย กิจกรรมกีฬา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ โดยนำหลักการของทักษะกลไกมาใช้ได้อย่างปลอดภัย สนุกสนาน และปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอตามความถนัดและความสนใจ

7. แสดงความตระหนักในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพ การป้องกันโรค การดำรงสุขภาพ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การออกกำลังกายและการเล่นกีฬากับการมีวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี

8. สำนึกในคุณค่า ศักยภาพและความเป็นตัวของตัวเอง

9. ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา หน้าที่ความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ให้ความร่วมมือในการแข่งขันกีฬาและการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบ ด้วยความมุ่งมั่นและมีน้ำใจนักกีฬา จนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายด้วยความชื่นชมและสนุกสนาน

3. ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน ซึ่งในสาระสุขศึกษาและพลศึกษาระบุตัวชี้วัด คือ อธิบายวิธีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ และพัฒนาการทางเพศอย่างเหมาะสม แสดงทักษะการปฏิเสธเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า “หลักสูตร” ไว้อย่างหลากหลาย มีทั้งคล้ายคลึงกับและแตกต่างกัน จากมุมมองของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน ดังนี้

กรมวิชาการ (2543, หน้า 14) กล่าวว่าหลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทางที่เหมาะสม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 44) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทั้งภายในและภายนอกสังคมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้หลักสูตรยังมีความหมายเป็น 3 ประการคือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหวังไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสำเร็จทางการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์อบรมฝึกฝนให้ผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

ลำลี รักสุทธิ (2544, หน้า 77) กล่าวว่า หลักสูตรคือ มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด เจตคติและการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์

พิจิตรา ทีสุกะ (2549, หน้า 12) ให้ความหมายของหลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนหรือแผนการจัดการศึกษาที่เน้นระบบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีพัฒนาการตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาและตามที่สังคมคาดหวัง

สุทนต์ ศรีไสย์ (2549, หน้า 12) อธิบายว่าหลักสูตร คือการจัดการหรือจัดลำดับความสำคัญของประสบการณ์ของสถานศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน

สวิสส์ คำศรี (2550, หน้า 15) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แนวทางที่กำหนดไว้ในระดับชาติ ระดับโรงเรียนทั้งในระบบและนอกระบบ โดยมีจุดมุ่งหมาย

เพื่อจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์ เนื้อหาและวิธีการวัดประเมินผลให้แก่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติ ตลอดจนการเล่นเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา ตามความต้องการของสังคม เป็นสมาชิกที่ดีและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข

ประสาธน์ เมืองเฉลิม (2553, หน้า 19) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสาร และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะให้แก่ผู้เรียน และกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนที่กำหนดโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้นๆ

Good (1973, p 157) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง

1. เนื้อหาที่จัดไว้ต้องเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเพื่อให้จบชั้นหรือรับใบประกาศนียบัตรในหมวดวิชาสำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย

2. เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้จนจบหรือได้รับใบประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเข้าศึกษาต่อทางอาชีพต่อไป

3. กลุ่มวิชาหรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความต้องการของผู้เรียน หลังจากนั้นจึงกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

Saylor and Alexander (1974, p. 6) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ความพยายามทั้งหมดที่โรงเรียนจัดทำ เพื่อก่อให้เกิดผลที่โรงเรียนปรารถนาในตัวผู้เรียน ทั้งประสบการณ์ภายใน และภายนอกโรงเรียน

Beauchamp (1981, p. 4 อ้างถึงใน กนิษฐา นามวัน, 2549, หน้า 10)

ได้กล่าวถึงขอบเขตความหมายของหลักสูตรว่า อยู่ใน 3 สถานะ คือ

1. หลักสูตรในบางเอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ มักจะเป็นแผนงานเพื่อให้บรรลุ ถึงผลผลิตบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการ และแผนงานนี้ประกอบด้วย ประสบการณ์การเรียนรู้ ของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งรวมถึง จุดหมาย กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล รวมทั้งกำหนดเวลา หลักสูตรในลักษณะนี้มีหลายระดับ เช่น หลักสูตรระดับโรงเรียน ระดับท้องถิ่นและระดับชาติเป็นต้น

2. หลักสูตรในฐานะระบบหลักสูตร ซึ่งเป็นขอบเขตการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประกอบด้วย การจัดการด้านบุคลากร การพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตร ดังนั้นผลผลิตของระบบหลักสูตร ก็คือตัวหลักสูตร

3. หลักสูตรในฐานะศาสตร์แขนงหนึ่งทางการศึกษา เป็นความหมายที่ใช้ในสถาบันการศึกษาระดับสูง ในความหมายของศาสตร์ทางด้านหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึงแนวการจัดการศึกษาสถานศึกษาหรือโรงเรียนจัดวางแผนไว้ให้แก่ักเรียนทั้งในระบบและนอกระบบ มาตรฐานเป็นเครื่องกำหนดคุณภาพ มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ประกอบด้วย เนื้อหาสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สามารถนำไปเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

จากความหมายของหลักสูตรที่นักวิชาการด้านการศึกษากล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารและแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นเครื่องหล่อหลอมบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีผลต่ออนาคตของสังคมและประเทศชาติ สังคมจะมีลักษณะอย่างไรในอนาคตขึ้นอยู่กับหลักสูตร หลักสูตรจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการศึกษา ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพคนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองได้อย่างเต็มที่

ใจทิพย์ เชื้อรัตน์พงษ์ (2539, หน้า 10-12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. เป็นแนวทางเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา
2. เป็นเครื่องมือในการแปลงจุดหมาย และนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ
3. เป็นเสมือนทางเสื่อที่คอยกำหนดทิศทางให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หรือเป็นเครื่องชี้แนะทางในการจัดการเรียนรู้และ

ประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียน ได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน

4. เป็นหัวใจของการศึกษา เป็นเครื่องชี้ความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพคนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 17) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ 10 ข้อ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้
4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้เป็นแนวปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงาม และพัฒนาการของเด็กตามจุดหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและความผาสุกอย่างไร
8. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไ
9. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่ช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวความรู้ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและบ้านเมือง หลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน หากไม่มีหลักสูตรแล้วครูผู้สอนก็ขาดทิศทางในการจัดการเรียนการสอน จะมุ่งสู่จุดหมายปลายทางของการศึกษาไม่ได้ หากหลักสูตรเป็นสิ่งชี้้นำทางแล้วผู้เรียนที่เรียนสำเร็จตามหลักสูตรก็จะมีคุณลักษณะตามที่พึงประสงค์

วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2552, หน้า 8) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นโครงสร้างและแนวทางการศึกษาของชาติในระดับต่างๆ โดยหลักสูตรกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียนการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์นั้น จะต้องจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเป็นแนวทางการจัดการศึกษาของชาติ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษาแต่ละระดับการศึกษาของประเทศซึ่งเป็นแนวทางที่กำหนดให้จัดการศึกษาเป็นแบบแผนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ในด้านเนื้อหาสาระ การดำเนินการเรียนการสอน การจัดทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เท่าเทียมกันในคุณภาพและมาตรฐาน

3. หลักสูตรเป็นแนวทางกำหนดให้ไปสู่การปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรระบุแนวทางพัฒนาผู้เรียน เนื้อหา และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือประสบการณ์ที่เอื้อให้บรรลุวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่คาดหวัง

4. หลักสูตรเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงถึงลักษณะของสังคมและความเจริญก้าวหน้าของประเทศทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน โดยมีหลักสูตรกำหนดทิศทางให้พลเมืองของประเทศได้รับการศึกษา เนื่องจากผู้เรียนหรือประชาชนคือผลผลิตของการศึกษาและคุณภาพของประชาชนย่อมขึ้นอยู่กับหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถพัฒนากำลังคนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การพัฒนาสังคมและประเทศชาติเป็นไปอย่างได้ผลดียิ่ง

จากความสำคัญของหลักสูตรที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หลักสูตร มีความสำคัญ คือ เป็นการพัฒนาโดยกระบวนการที่มีส่วนร่วมของบุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมาย ความต้องการของชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีมาตรฐานอันเดียวกัน เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเจริญของชาติพันธุ์ มีความยั่งยืนและคงทน

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

Tyler (1968, p.1) กล่าวว่า โครงสร้างหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมาย (Education Purpose) ที่โรงเรียนต้องการเกิดผล

2. ประสบการณ์ (Education Experience) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อ

จุดมุ่งหมายบรรลุผล

3. วิธีจัดประสบการณ์ (Organization of Educational Experience) เพื่อให้

การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีการประเมิน (Determination of What to Evaluate) เพื่อตรวจสอบ

จุดมุ่งหมาย

Beauchamp (1968, p.108) กล่าวถึงองค์ประกอบเชิงระบบมีองค์ประกอบ

3 ประการ คือ ส่วนที่ป้อนเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์ (Output)

สุมิตร คุณากร (2528, หน้า 9, อ้างถึงใน รุ่งเรือง ตันเจริญ 2546, หน้า 33)

กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย (Objective)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
4. การประเมินผล (Evaluation)

อ้าง บัณฑิต (2542, หน้า 3-7) กล่าวว่าองค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญ

มี 6 องค์ประกอบดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims)
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objective)
3. เนื้อหาและประสบการณ์ (Content and Experiences)
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies)
5. วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน (Instructional Media and

Materials)

6. การประเมินผล (Evaluation)

กรมวิชาการ (2546, หน้า 26) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร

สถานศึกษาที่สำคัญ 8 ประการ คือ

1. วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. โครงสร้างหลักสูตร
4. รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. การจัดการเรียนและการส่งเสริมการเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผล
8. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2552, หน้า 15) สรุปว่าองค์ประกอบของหลักสูตร มีส่วนที่สำคัญ คือ องค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตร โครงสร้าง สาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล รวมถึง การประเมิน ติดตามการรายงานใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม สอดคล้อง กับบริบทของท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยมีมาตรฐานหลักสูตรเป็นตัวกำหนด

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ประกอบที่สำคัญ ของหลักสูตร ดังนี้คือ 1) จุดมุ่งหมาย ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์เฉพาะวิชา จุดประสงค์การเรียนการสอน 2) เนื้อหาและประสบการณ์ ซึ่งจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมาย 3) การนำหลักสูตร ไปใช้หรือกระบวนการการเรียนการสอน 4) การ ประเมินผล ประกอบด้วย การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนและการประเมินผล หลักสูตร

4. ประเภทของหลักสูตร

หลักสูตรมีหลายประเภทหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับแนวคิด หลักการและแนว ปฏิบัติ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ปรัชญาการศึกษาและทฤษฎี ทางการศึกษา หลักสูตรแต่ละประเภทมีจุดมุ่งหมายและโครงสร้างที่แตกต่างกันมีลักษณะ และความเด่นเฉพาะ การพิจารณาว่าจะทำหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรแบบต่างๆ ต้อง คำนึงถึงความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ว่าจะใช้หลักสูตรแบบใดจึงจะให้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีที่สุดและ สอดคล้องกับความต้องการซึ่ง วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2552, หน้า 15-30) ได้เสนอรูปแบบ ของหลักสูตรไว้หลายแบบ ดังนี้

1. หลักสูตรที่ยึดสาขาวิชาหรือเนื้อหาวิชาเป็นหลัก ลักษณะของหลักสูตร สาขาวิชาหรือเนื้อหาวิชามีดังนี้

1.1 หลักสูตรรายวิชาหรือหลักสูตรเนื้อหาวิชา เป็นหลักสูตรแบบดั้งเดิมที่ประเทศไทยเคยใช้ในระยแรกๆ (ก่อน พ.ศ. 2503) ความมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งด้านพุทธิพิสัย ปรชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้องคือปรชญาสารนิยมและปรชญาสัจวิทยา นิยม ซึ่งยึดเนื้อหาวิชาเป็นหลัก ดำเนินการสอนแยกเป็นรายวิชาต่างๆ แต่ละวิชาไม่มีความเกี่ยวข้องกันมากนักทั้งในด้านเนื้อหาและการสอน ความรู้แต่ละวิชาถูกจัดให้เป็นระบบระเบียบ โดยยึดตำราและแบบเรียนเป็นหลักการสอน ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ใช้การสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ผู้เรียนต้องอยู่ในระเบียบวินัย และท่องจำเนื้อหาบทเรียนให้ได้ คำนึงถึงความแตกต่าง และความสนใจของผู้เรียน การวัดผลใช้วิธีการวัดความจำให้มากที่สุด ลักษณะของตารางสอนจัดชั่วโมงตายตัว

1.2 หลักสูตรแบบสัมพันธ์วิชา หรือหลักสูตรสหสัมพันธ์เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยพยายามแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรรายวิชาโดยนำเอาหลักสูตรรายวิชาอย่างน้อยสองวิชามาสัมพันธ์กัน และทำการสอนไปพร้อมๆกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น เช่น การสอนวิชาประวัติศาสตร์ สามารถนำไปสัมพันธ์กับการสอนวิชาภาษาไทย และภูมิศาสตร์ เป็นต้น

1.3 หลักสูตรหมวดวิชา หรือหลักสูตรรวมเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระใกล้เคียงไว้เป็นหมวดเดียวกันเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในแต่ละหมวดวิชา เช่น รวมวิชาหน้าที่พลเมือง ศิลธรรม ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ เป็นหมวดวิชาสังคมศึกษา เป็นต้น

1.4 หลักสูตรแกน เป็นหลักสูตรที่มีการผสมผสานของเนื้อหาวิชาหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน โดยมีวิชาหนึ่งวิชาใดเป็นหลักหรือเป็นแกนที่ชัดเจน เป็นการสนองตอบความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมกิจกรรมที่ผสมผสาน การดำเนินชีวิตกับการเรียนอันได้แก่ วิชาที่เป็นพื้นฐานต่างๆ ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนเป็นการนำเอาเนื้อหาวิชาจากวิชาต่างๆ ในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนเป็นการนำเอาเนื้อหาจากวิชาต่างๆ เพื่อใช้แก้ปัญหา เวลาสอนเปลี่ยนแปลงจาก 50 นาที เป็น 2-3 ชั่วโมง ติดต่อกันเพื่อให้ผู้เรียนได้มีเวลาประชุมวางแผน ศึกษาค้นคว้าเก็บข้อมูล และนำเสนอผลการค้นคว้าได้อย่างเพียงพอ

1.5 หลักสูตรบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับชีวิตในลักษณะที่เป็นองค์รวม เป็นการ

รวมประสบการณ์จากสาระวิชาต่างๆ ให้สัมพันธ์กันจนไม่ปรากฏเด่นชัดว่าเป็นรายวิชาใด จัดเป็นประสบการณ์ต่อเนื่อง โดยอาจอาศัยประเด็นหรือปัญหาบางอย่างเป็นแกนแล้ว หลอมรวมสาระวิชาที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเพื่อสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

2. หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก พัฒนาโดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาที่พัฒนาการของจอห์น ดิวอี้ มีการผสมผสานระหว่างวิชาต่างๆ หลักสูตรเกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตและความสนใจของผู้เรียน สนองความต้องการในชีวิตประจำวัน และผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือ รูปแบบหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก มีดังนี้

2.1 หลักสูตรแบบเอกัตภาพ หรือหลักสูตรส่วนบุคคล เป็นการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เป็นไปตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน ครูผู้สอนและผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน มีทางเลือกในกิจกรรมหลายด้าน เพื่อส่งเสริมและดึงเอาศักยภาพผู้เรียนออกมาให้มากที่สุด เป็นการศึกษาที่สามารถประกันได้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ และความ ต้องการของผู้เรียนโดยยึดหลักปรัชญาสภาวะภานิยม ซึ่งมุ่งส่งเสริมการพัฒนาตนเอง มีอิสรภาพในการเลือก และปลูกฝังความรับผิดชอบ

2.2 หลักสูตรแบบกิจกรรมหรือประสบการณ์ เป็นหลักสูตรที่เกิดจากหลักการที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ และประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม จึงมุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหาให้ผู้เรียน แสดงออกด้วยการลงกระทำหรือได้รับประสบการณ์อันเกิดจากการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตจริง โปรแกรมการเรียนการสอนไม่ได้จัดไว้ล่วงหน้า แต่ครูจะเป็นผู้เตรียมกิจกรรมสำหรับการเริ่มต้นการเรียนการสอน อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักสูตรที่พยายามให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3. หลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและปัญหาสังคม เป็นหลักเป็นหลักสูตรที่ยึดเอาสังคมและชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อผู้เรียนจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เพราะมีความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชาในหลักสูตรกับชีวิตจริงของผู้เรียนหรือภาวะทางสังคมที่ผู้เรียนประสบ หลักสูตรนี้จึงช่วยพัฒนาความคิด

เข้าใจความหมายของสิ่งที่ได้เรียนรู้และช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้ได้รับประสบการณ์ตรง โดยการกระทำ

4. หลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพเป็นหลัก เป็นหลักเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะเฉพาะด้าน เมื่อผู้เรียนผ่านการศึกษาตามหลักสูตรระดับหนึ่งๆ จะมีทักษะและความสามารถในด้านต่างๆตามต้องการ ไม่ได้มุ่งเฉพาะเนื้อหาวิชา แต่มุ่งให้เกิดทักษะความสามารถ เจตคติ และค่านิยม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคตมีการวิเคราะห์สภาพความต้องการ และปัญหาสังคม สิ่งแวดล้อม ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน กำหนดความมุ่งหมายของแต่ละระดับ กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและอื่นๆ หลังจากนั้นกำหนดทักษะที่จะต้องเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์และจำแนกเป็นระดับชั้น ความสามารถพื้นฐานที่กำหนดขึ้นอยู่ในรูป พฤติกรรมที่สังเกตได้

5. หลักสูตรที่ยึดมาตรฐานการศึกษาเป็นหลัก เป็นการจัดการศึกษา ที่มีการกำหนดมาตรฐาน ซึ่งเป็นความคาดหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถสร้างงานเพื่อพัฒนาประเทศชาติได้และเป็นคนดีของสังคม

คำว่า มาตรฐาน หมายความว่า มาตรฐานสาระความรู้ หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสาระความรู้ที่เพียงใด การบรรลุมาตรฐานในความสามารถของผู้เรียนจะเกี่ยวข้องกับความสามารถที่เกี่ยวข้องกับ สาระความรู้ที่ผู้เรียนต้องผ่านหรือบรรลุผลการประเมิน

การกำหนดมาตรฐานหลักสูตร มีส่วนประกอบดังนี้

1. องค์ความรู้กลุ่มวิชา เป็นสาระความรู้ที่สำคัญ เป็นที่ยอมรับว่า ถ้าเรียนวิชานั้นๆ ผู้เรียนจะต้องมีมาตรฐานความรู้อะไรบ้างสามารถใช้ในการตรวจสอบ ประเมินได้ว่ามาตรฐานหลักสูตรนั้นมีความเป็นมาตรฐานที่มีองค์ความรู้ครบถ้วนสมบูรณ์ หรือไม่

2. มาตรฐานของกลุ่มวิชาเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษา เป็น มาตรฐานที่ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทั้งภายในสถานศึกษา และประเมินภายนอกเพื่อ สำเร็จการศึกษา

3. มาตรฐานของกลุ่มวิชาเมื่อผู้เรียนจบในแต่ละช่วงชั้น เช่น เมื่อผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะได้รับการประเมินภายนอก ดูความก้าวหน้า เพื่อก้าวไปศึกษาในชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

4. มาตรฐานความสามารถ เป็นการกำหนดเกณฑ์ที่จะยอมรับว่าผู้เรียนผ่านมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐาน โดยนำมาตรฐานของกลุ่มวิชาในแต่ละช่วงชั้นมาเป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์การประเมินความสามารถ

สรุปได้ว่าประเภทของหลักสูตรนั้นมี 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ยึดสาขาวิชาหรือเนื้อหาวิชาหลัก หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก หลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและปัญหาสังคมเป็นหลัก หลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพเป็นหลัก หลักสูตรที่ยึดมาตรฐานการศึกษาเป็นหลัก

5. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษา และนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

สังต์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 30) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ การทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 158) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น โดยปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีการสอนและการประเมิน ส่วนการเปลี่ยนแปลงคือ การแก้ไขหลักสูตรให้ต่างจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่ การปรับปรุงจะปรับปรุงบางส่วนเท่านั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร ส่วนการเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนทั้งระบบ หมายถึง การจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, หน้า 77-79) เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรซึ่งประกอบด้วยระบบที่สัมพันธ์กับ 3 ระบบคือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตรแต่ละระบบประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

1. ระบบร่างหลักสูตร การร่างหลักสูตรมีอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆที่จะนำมาใช้สำหรับการพัฒนาหลักสูตรอาจเริ่มจากการทำการศึกษาวิจัย เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงหลายๆอย่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรง และโดยอ้อม เช่น ต้องการทราบสภาพความต้องการของสังคมในด้านการศึกษา

ต้องการทราบสภาพการศึกษาในปัจจุบัน แนวโน้มของสังคมและความต้องการทางการศึกษาในอนาคต การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการกำหนดหลักสูตร ประกอบด้วย สิ่งกำหนดทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจและสิ่งกำหนดทางการเมือง

1.2 รูปแบบหลักสูตรหลังจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสิ่งที่กำหนดหลักสูตรแล้วก็เป็น การตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตรเช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรบูรณาการ หรือหลักสูตรแบบแกนวิชาเป็นต้น รูปแบบหลักสูตรประกอบด้วยโครงสร้างหลักสูตรและองค์ประกอบหลักสูตร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นภาพรวมและมาตรฐานการศึกษาของแต่ละหลักสูตร

1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้วก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้ต้องตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขบางส่วนก่อนนำไปใช้จริง การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรอาจจะใช้วิธีการประชุมสัมมนาหรือให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ช่วยพิจารณา การทดลองใช้หลักสูตรแบบนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

1.4 การปรับแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การปรับปรุงหลักสูตรต้องอาศัยการจัดทำข้อมูลที่ชัดเจนจะเป็นการทำให้การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. ระบบการใช้หลักสูตร การใช้หลักสูตรมีอยู่ 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การขออนุมัติหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการปรับแก้แล้วเสนอหน่วยงานบังคับบัญชา เพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการ

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตร ซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

2.2.1 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2.2.2 การเตรียมงบประมาณ

2.2.3 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

2.2.4 วัสดุหลักสูตร

2.2.5 บริการสนับสนุนและอาคารสถานที่

2.2.6 ระบบบริหารของสถาบันการศึกษา

2.2.7 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้สอน

2.2.8 การประเมินผลและติดตามการใช้หลักสูตร

2.3 ดำเนินการใช้หลักสูตรหรือบริหารหลักสูตร ชั้นตอนนี้

นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ดังที่กล่าวไว้ว่า หลักสูตรแม้จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตาม ถ้าผู้สอนไม่สนใจ ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรใหม่นั้น ก็ไม่มีความหมายและไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง

3. ระบบการประเมินหลักสูตรเป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรหรือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้ กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

3.1 วางแผนประเมินผลหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าประเมินหลักสูตรในส่วนใดบ้าง เช่น การประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน ประเมินการสอนของผู้สอน ประเมินการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร ประเมินติดตามผลสำเร็จของการศึกษา และประเมินการยอมรับหลักสูตรจากผู้ปกครอง หรือชุมชนนี้

3.2 การเก็บข้อมูล ได้แก่การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยใช้ เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลจากแหล่งนั้น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การจัดกระทำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ จัดเป็นหมวดหมู่วิเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูลนั้น

3.4 การรายงานข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว โดยใช้การตีความอธิบายสรุปเกี่ยวกับข้อมูลนั้น เพื่อนำข้อค้นพบจากรายงานข้อมูล ไปปรับปรุงแก้ไขส่วนต่างๆของหลักสูตรต่อไป

ประยูร บุญใช้ (2548, หน้า 1-5) เสนอ การพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินหลักสูตร
7. การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ประสาธต์ เนิ่งเฉลิม (2553, หน้า 54) การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจหาทางเลือกการเรียนการสอนที่เหมาะสมหรือเป็นทางเลือกที่เหมาะสมต่างๆ เข้าด้วยกันจนเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติได้ นักพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงภูมิหลังขององค์ประกอบต่างๆ อย่างละเอียดและรอบคอบก่อนตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง เมื่อตัดสินใจแล้วก็ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสิ่งอื่นๆ

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรที่นักการศึกษาให้ไว้ สรุปได้ว่าการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมให้ดียิ่งขึ้น หรือการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ โดยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อความเหมาะสมตามความจำเป็น ตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน โรงเรียนและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

6. การประเมินหลักสูตร

จากการศึกษาเรื่องการประเมินหลักสูตรได้มีนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตร กล่าวถึงการประเมินหลักสูตร ดังนี้

รุจิรี ภู่อาระ และจันทร์ธานี สงวนนาม (2545, หน้า 103) กล่าวถึงความหมาย ในการประเมินหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ
2. การอธิบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร
3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐาน
4. การอธิบายการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการเลือกการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการตัดสินใจเรื่องหลักสูตร
5. การใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

บุญชม ศรีสะอาด (2553, หน้า 95) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การพิจารณาเปรียบเทียบ และตัดสินใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น

ประยูร บุญใช้ (2548, หน้า 1) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจหาข้อบกพร่องหรือปัญหาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น หรือตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้น ระบบการประเมินหลักสูตร เป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร หรือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการ

Saylor and William (1981, p. 317) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรเพื่อดูว่าหลักสูตรนั้นบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ วิธีการเรียนการสอนที่เลือกใช้นั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุดหรือไม่ การประเมินหลักสูตรยังควรรวมถึง การประเมิน การบริหารหลักสูตรและการบริหารวิชาการของสถาบันการศึกษานั้น

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณา การประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประเมินการสอนของผู้สอน ประเมินการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร และการประเมินติดตามผลสำเร็จของการศึกษา ส่วนหลักสูตร รายวิชาเพศศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนบ้านม่วงไข่มุกประชาราษฎร์สงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยได้ประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและประเมินเจตคติ

เพศศึกษา

1. ความหมายของเพศศึกษา

สุชาติ โสมประยูร (2543, หน้า 7) กล่าวว่า เพศศึกษาคือกระบวนการศึกษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจถึงเรื่องราวทางเพศในด้านกลไกการทำงาน การเปลี่ยนแปลงตามความต้องการและผลสืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงและความต้องการทางเพศทั้งสองในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านกายวิภาค สรีรวิทยา สุขภาพจิต เศรษฐกิจ ฯลฯ อันที่จะให้บุคคลได้นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

ประทุม แป้นสุวรรณ (2545, หน้า 11-13) ได้ให้ความหมายของเพศศึกษาไว้ ดังนี้ เพศศึกษา (Sex Education) หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติของชีวิตในเรื่องเกี่ยวกับเพศ ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งการศึกษา

เรื่องเพศเริ่มได้ตั้งแต่ในวัยเด็กโดยให้ความรู้ที่เหมาะสม ประกอบด้วยพฤติกรรมทางเพศ การสืบพันธุ์ เกิดเจตคติที่ดีในธรรมชาติทางเพศพฤติกรรมทางเพศเกี่ยวกับสุขภาพ มีความสัมพันธ์ คบหาสมาคมกันระหว่างหญิงชายรู้จักการเลือกคู่ครองและครองชีวิตคู่ ได้อย่างมีความสุข สามารถที่จะอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้เป็นคนดีของสังคม แม้ต้องเผชิญกับปัญหาชีวิตครอบครัวและความสัมพันธ์ทางเพศก็รู้จักวิธีแก้ไขปรับตัวให้ดำเนินชีวิต ได้อย่างเหมาะสม มีความสุขในบั้นปลายชีวิต

รุจิรา แมตสสถาน (2546, หน้า 13) ได้สรุปความหมายของเพศศึกษาไว้ว่า “เพศศึกษา” หมายถึงกระบวนการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายและให้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนในเรื่องเพศที่เกี่ยวกับทางด้านกายวิภาคและสรีระวิทยาทางร่างกาย สุขภาพจิตและพัฒนาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างถูกต้อง การอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้บทบาทระหว่างชายหญิง ทั้งด้านสังคมวิทยาและการปรับตัวให้เข้ากับบุคคล ตลอดจนเป็นกรรมวิธีที่จำทำให้บุคคลได้เรียนรู้ธรรมชาติความเป็นจริงของชีวิตและสังคม เพื่อจะได้มีทัศนคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องจนสามารถปรับตัวตามพัฒนาการของชีวิตได้

วันทะนีย์ วาสิกะสิน และคณะ(2546, หน้า 4) กล่าวว่า เพศศึกษาเป็น กระบวนการศึกษาที่ศึกษากันมาหลายปีแล้วเห็นด้วยว่ามีความสำคัญและจำเป็นในการ เรียนรู้ของมนุษย์ทุกคนเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองและยังถ่ายทอดสู่คนอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วย โดยผู้ถ่ายทอดจะต้องมีความรู้และความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง เพศศึกษาสามารถศึกษาทั้งระบบสถานศึกษาและนอกระบบสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิต มนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายเป็นการเตรียมบุคคลแต่ละคนในการเรียนรู้ความจริงของชีวิต สามารถปรับตัวได้ตามขั้นตอนของชีวิตได้อย่างไม่ลำบากและจะต้องประกอบด้วย ส่วนประกอบที่สำคัญ คือการมีความรู้ มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในเรื่องเพศ รวมถึงบทบาททางเพศด้วย

เฉลียว บุญยงค์ (2546, หน้า 19) กล่าวว่า เพศศึกษา ไม่ใช่เป็นเพียง การสอนวิธีร่วมเพศเท่านั้น แต่เป็นการสอนให้บุคคลเข้าใจถึงกายวิภาค สรีระวิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา และจรรยาบรรณเรื่องเพศ รวมทั้งเน้นถึงเรื่องของการรับผิดชอบ และทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เหมาะสมกับสังคมและประเพณีอันดีงาม

สกลพร พิชัยกมล (2549, หน้า 29-30) ได้ให้ความหมายของเพศศึกษาไว้ว่า เพศศึกษาหมายถึงกระบวนการทางการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติ ของชีวิตในเรื่องเกี่ยวกับเพศตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งการศึกษาเรื่องเพศเริ่มได้ตั้งแต่ในวัยเด็ก

โดยให้ความรู้ที่เหมาะสม ประกอบไปด้วยพฤติกรรมทางเพศ การสืบพันธุ์ เจตคติที่ดีใน
 ธรรมชาติทางเพศพฤติกรรมทางเพศเกี่ยวกับสุขภาพการคบหาสมาคมกันระหว่างชายและ
 หญิง การรู้จักเลือกคู่ครองและครองชีวิตคู่ได้อย่างมีความสุข จากการสำรวจและวิจัยของ
 องค์การอนามัยโลกพบว่า การสอนเรื่องเพศศึกษาไม่ได้กระตุ้นให้เด็กอยากกลองหรือ มี
 เพศสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น แต่การให้ความรู้ที่ถูกต้องกลับจะทำให้เด็กมีเพศสัมพันธ์ช้าลง
 และมีความรู้ทางด้านการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่า เพศศึกษาหมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศ
 ที่ครอบคลุมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ การทำงานของสรีระและการดูแล
 สุขอนามัย ทัศนคติ ค่านิยมสัมพันธ์ภาพ พฤติกรรมทางเพศ มิติทางสังคมและวัฒนธรรม
 ที่มีผลต่อวิถีชีวิตทางเพศ เป็นกระบวนการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ทัศนคติ
 อารมณ์และทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลที่จะช่วยให้สามารถเลือกดำเนินชีวิตทางเพศ
 อย่างมีความสุขและปลอดภัย สามารถพัฒนาและดำรงความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีความ
 รับผิดชอบและสมดุล

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเพศศึกษา

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychodynamic Theories) Sigmund Freud
 เป็นนักจิตวิทยาที่สร้างทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีทางด้าน
 การพัฒนามโนทัศน์เรื่องเพศ (Psychosexual) โดยเชื่อว่าเพศหรือกามารมณ์ (Sex) เป็นสิ่งที่
 มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของมนุษย์ มีสัญชาตญาณติดตัวมาแต่กำเนิด พฤติกรรมของบุคคล
 เป็นผลมาจากแรงจูงใจหรือแรงขับพื้นฐานที่กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรม คือ สัญชาตญาณ
 ทางเพศ (Sexual Instinct) 2 ลักษณะคือ 1) สัญชาตญาณเพื่อการดำรงชีวิต (Life Instinct)
 2) สัญชาตญาณเพื่อความตาย (Death Instinct) ฟรอยด์อธิบายว่าสัญชาตญาณ ทั้ง 2
 ลักษณะมีความต้องการทางเพศเป็นแรงผลักดัน ซึ่งบุคคลไม่กล้าแสดงออกมาโดยตรงจึง
 เก็บกดไว้ในระดับจิตไร้สำนึก (Unconscious Mind) และได้ตั้งสมมติฐานว่า มนุษย์มีพลังงาน
 อยู่ในตัวตั้งแต่เกิดเรียกว่า ลิบิโด (Libido) ซึ่งทำให้บุคคลอยากมีชีวิต อยากสร้างสรรค์และ
 อยากมีความรักมีแรงขับทางด้านเพศ (Sex) เป็นเป้าหมายคือความสุขและความพอใจ โดย
 มีอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ไวต่อความรู้สึก เช่น บริเวณปาก ทวารหนัก อวัยวะ
 สืบพันธุ์ เรียกว่า อีโรจีเนียส โซน (Erogenous Zone)
 ซึ่งความพึงพอใจในส่วนต่างๆ ของร่างกายจะเป็นไปตามวัย เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง
 วัยผู้ใหญ่ จึงแบ่งขั้นตอนพัฒนาการบุคลิกภาพของมนุษย์ออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้

1. **ขั้นปาก (Oral Stage)** มีอายุอยู่ในช่วงแรกเกิดถึง 18 เดือน หรือวัยทารกความพึงพอใจของวัยนี้จะอยู่ที่บริเวณช่องปาก ทารกพึงพอใจกับการใช้ปาก ทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความสุข เช่น การดูด กัด เคี้ยว แทะ กิน ส่วนใหญ่ทารกจะใช้ปากในการดูดนมแม่นมขวด ดูดนิ้วมือหรือสิ่งของ ทารกจะพึงพอใจเมื่อความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้เขาโตขึ้นอย่างยอมรับตนเอง สามารถรักตนเองและผู้อื่นได้ ในทางตรงข้ามหากความต้องการของทารกไม่ได้รับการตอบสนองที่เหมาะสม เช่น เมื่อหิวร้องไห้จนเหนื่อยแต่ไม่ได้นมหรือ ได้รับนมไม่เพียงพอ ไม่มีคนสนใจหรือถูกบังคับให้หย่านมเร็วเกินไป ก็จะส่งผลให้เกิดความคับข้องใจ เกิดภาวะ “การติดตรึงอยู่กับที่” (Fixation) ได้ และก่อให้เกิดปัญหาทางด้านบุคลิกภาพ คือ จะเป็นผู้ที่มีความต้องการที่จะหาความพึงพอใจทางปากอย่างไม่จำกัด มีลักษณะพูดมากชอบดูดนิ้ว ดินสอหรือปากกาเสมอ โดยเฉพาะเวลาที่มีความเครียด นอกจากนี้ ยังชอบนินทา ถากถาง เหน็บแนม เลียดสีผู้อื่น กินจุบกินจิบ ดิดเหล้า บุหรี่ เคี้ยวหมากฝรั่งเป็นประจำ

2. **ขั้นทวารหนัก (Anal Stage)** มีอายุอยู่ในช่วง 18 เดือน ถึง 3 ปี วัยนี้จะได้รับความพึงพอใจจากการขับถ่าย การที่พ่อแม่เข้มงวดในการฝึกหัดให้เด็กใช้กระโถนและการควบคุมให้ขับถ่ายเป็นเวลาตามความต้องการของพ่อแม่ ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของเด็ก จะทำให้เกิดความขัดแย้ง จนเป็นการติดตรึงอยู่กับที่ ทำให้เกิดบุคลิกภาพที่เรียกว่า แอนอล เพอโซนอลลิตี้ (Anal Personality) คือเป็นคนเจ้าระเบียบเข้มงวด ไม่ยืดหยุ่น ตระหนี่ หึงหวงคู่สมรสมากเกินไปและมีอารมณ์เครียดตลอดเวลาเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ หรืออาจมีบุคลิกภาพตรงข้าม คือ อาจเป็นคนใจกว้าง สุรุษสุร่ายไม่เป็นระเบียบ รกรู้งรัง

3. **ขั้นอวัยวะเพศ (Phallic or Oedipal Stage)** อายุอยู่ระหว่าง 3 ถึง 5 ปี ความพึงพอใจของเด็กวัยนี้อยู่ที่อวัยวะสืบพันธุ์ เด็กจะสนใจอวัยวะเพศของตน และแสดงออกด้วยการจับต้องอวัยวะเพศ สนใจความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย เด็กผู้ชายจะมีปมเอ็ดดิปัส (Oedipus Complex) ซึ่งเกิดจากการที่เด็กผู้ชายวัยนี้จะติดแม่ ต้องการเป็นเจ้าของแม่เพียงผู้เดียว ขณะเดียวกันก็ทราบว่ามีแม่และพ่อรักกัน จึงพยายามเก็บกอดความรู้สึกที่อยากเป็นเจ้าของแม่แต่เพียงผู้เดียว และพยายามทำตัวเลียนแบบพ่อ ส่วนเด็กผู้หญิงจะมีปมอีเล็คตรา (Electra Complex) ซึ่งเกิดจากเด็กผู้หญิงมีความรักพ่อแต่รู้ว่าไม่สามารถแย่งพ่อจากแม่ได้จึงเลียนแบบแม่ คือ ถือแม่เป็นแบบฉบับพฤติกรรมของผู้หญิง ในขั้นนี้การยอมรับปรากฏการณ์ทางเพศของพ่อแม่ต่อเด็กวัยนี้

เป็นเรื่องสำคัญ หากพ่อแม่ไม่เข้าใจ เข้มงวดเกินไปจะทำให้เด็กรู้สึกผิด โตขึ้นจะมีปัญหาในเรื่องการรักเพศตรงข้าม ไม่ยืดหยุ่น ชัดแย้งในตนเองอย่างรุนแรง ต่ำหนีดตนเอง ตีค่าตนเองต่ำไม่กล้าคิดสิ่งใหม่ๆ และไม่กล้าถาม

4. **ขั้นแฝงหรือขั้นพัก (Latency Stage)** มีอายุอยู่ในช่วง 6 ถึง 12 ปี พรอยด์ กล่าวว่า เด็กวัยนี้จะมุ่งความสนใจไปที่พัฒนาการด้านสังคมและด้านสติปัญญา เป็นวัยที่พร้อมจะเรียนรู้การมีเหตุผล รู้ผิดชอบชั่วดี สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว เรียนรู้ที่จะมีค่านิยม ทักษะคติ ต้องการเตรียมพร้อมที่จะปรับตัวและเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ต่อไป เด็กจะเก็บกดความต้องการทางเพศจะเล่นหรือจับกลุ่มกับเพศเดียวกัน เริ่มมีเพื่อนสนิทกับเพศเดียวกัน สนใจบทบาททางเพศของตน

5. **ขั้นสนใจเพศตรงข้าม (Genital Stage)** วัยนี้เป็นวัยรุ่นเริ่มตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไปเด็กเริ่ม สนใจเพศตรงข้าม มีแรงจูงใจที่จะรักผู้อื่น มีความต้องการทางเพศ ความเห็นแก่ตัวลดลงต้องการเป็นอิสระจากพ่อแม่ เป็นระยะเริ่มต้นของวัยผู้ใหญ่ ต้องการความสนใจ การยอมรับจากสังคมและมีการเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่โครงสร้างบุคลิกภาพ (The Personality Structure) เชื่อว่าโครงสร้างบุคลิกภาพของบุคคลมี 3 ประการ คือ

1. **ตนเบื้องตัน (Id)** คือ ตนที่อยู่ในจิตไร้สำนึก เป็นพลังที่ติดตัวมาแต่กำเนิดมุ่งแสวงหาความพึงพอใจ (Pleasure Seeking Principles) และเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ความถูกต้อง และความเหมาะสม ประกอบด้วยความต้องการทางเพศและความก้าวร้าว เป็นโครงสร้างเบื้องตันของจิตใจ และเป็นพลังผลักดันให้อิโก้(Ego) ทำในสิ่งต่าง ๆ ตามที่อิดี (Id) ต้องการ

2. **ตนปัจจุบัน (Ego)** คือพลังแห่งการใช้หลักของเหตุและผล ตามความเป็นจริง(Reality Principle) เป็นส่วนของความคิดและสติปัญญา ตนปัจจุบันจะอยู่ในโครงสร้างของจิตใจทั้ง 3 ระดับ

3. **ตนในคุณธรรม (Superego)** คือ ส่วนที่ควบคุมการแสดงออกของบุคคลในด้านของ คุณธรรม ความดี ความชั่ว ความถูกต้อง มโนธรรม จริยธรรม ที่สร้างโดยจิตใต้สำนึกของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ในสังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ ตนในคุณธรรม จะทำงานอยู่ในโครงสร้างของจิตใจทั้ง 3 ระดับ การทำงานของตนทั้ง 3 ประการจะพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้เด่นไปด้านใดด้านหนึ่งของทั้ง 3 ประการนี้แต่

บุคลิกภาพที่พึงประสงค์ คือ การที่บุคคลสามารถใช้พลังอีโก้ (Ego) เป็นตัวควบคุมพลังอัตตา (Id) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) ให้อยู่ในภาวะที่สมดุลได้

3. การสอนเพศศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2549, หน้า 7- 8) กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมกันกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้อะไรเรื่อง “เพศศึกษา” โดยแบ่งการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหา 6 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการของมนุษย์ (Human Development) ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเจริญเติบโต พัฒนาการทางเพศตามวัย ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม
2. สัมพันธภาพ (Relationships) การสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว การสร้างและรักษาสัมพันธ์กับเพื่อนเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ การเลือกคู่ การเตรียมตัวก่อนสมรสและการสร้างครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา และการเลี้ยงดูลูก
3. ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (Personal Skills) ความสามารถในการจัดการสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เช่น ทักษะการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์และควบคุมความสัมพันธ์ให้อยู่ในความถูกต้องเหมาะสม ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการขอความช่วยเหลือ ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ
4. พฤติกรรมทางเพศ (Sexual Behaviors) การแสดงออกถึงพฤติกรรมทางเพศหรือบทบาททางเพศที่เหมาะสมกับบทบาททางเพศและวัย เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่เกิดความเสียหายทางเพศ เช่น เพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น เพศสัมพันธ์ที่ปราศจากการป้องกันการตั้งครรภ์หรือการติดเชื้อ การสร้างเอกลักษณ์ทางเพศที่เหมาะสม ความเสมอภาคทางเพศและบทบาททางเพศที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมอย่างสมดุล
5. สุขภาพทางเพศ (Sexual Health) ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย วิธีการคุมกำเนิด การทำแท้ง การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเอดส์ การล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงทางเพศและอนาถาจริยสัมพันธ์
6. สังคมและวัฒนธรรม (Society and culture) ค่านิยมในเรื่องเพศที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมไทย การให้เกียรติเพศตรงข้าม การรักษาวนตัว ไม่ปล่อยใจให้เกิดเพศสัมพันธ์โดยง่าย การปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะจากสื่อที่ยั่วยู่ทางเพศต่างๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ

3.1 ความหมายของการสอนเพศศึกษา

สกลพร พิชัยกมล (2549, หน้า 29–30) การสอนเพศศึกษา หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในเรื่องเพศไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่สร้างปัญหาให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคม ดังนั้นการดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศที่จะนำมาสอนเพศศึกษานั้นมีขอบข่ายเนื้อหาที่กว้างขวางมาก เช่น กายวิภาคและสรีรวิทยาของระบบสืบพันธุ์ของชายและหญิง การกำเนิดชีวิต การเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การวางแผนชีวิต การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับเรื่องเพศ การเลือกคู่ครอง การมีเพศสัมพันธ์ เมื่อถึงเวลาอันควร การสมรส การเตรียมตัวเป็นบิดามารดาที่ดี เป็นต้น ดังนั้นในการสอนเพศศึกษาจึงควรพิจารณาหยิบยกเนื้อหามาสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัย ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล

3.2 ความสำคัญของการสอนเพศศึกษา

ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับว่าเรื่องเพศมิใช่เรื่องที่จะต้องปกปิด หรือน่าอับอาย อีกต่อไปแล้ว ทั้งนี้เพราะในสังคมมีการติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ ทั้งสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต มักมีการนำเสนอเรื่องทางเพศร่วมด้วยเสมอ ดังนั้นเพื่อมิให้วัยรุ่นได้รับข้อมูลที่ผิด จึงควรให้ได้รับความรู้ด้านเพศศึกษาในทางที่ถูกต้อง โดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการสอนเพศศึกษาไว้ดังนี้

นิกร ดุลิตสินและคณะ (2545, หน้า 2) กล่าวว่า

1. มนุษย์ทั้งหญิงและชายไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยสัญชาตญาณเพียงอย่างเดียว มนุษย์ต้องมีความสามารถแยกแยะความดี ความชั่ว ความผิด ความถูกควรและไม่ควรได้ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องมีการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องเพื่อใช้เป็นวิจรรณญาณในการตัดสินใจบนพื้นฐานของจารีตทางสังคม
2. ทั้งเพศชายและเพศหญิงต้องการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางเพศให้เหมาะสม
3. สังคมไทยเป็นสังคมปิดมีพหุมาตรฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งจะทำให้เด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเกิดความไม่เข้าใจและสับสน

4. เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ได้ข้อมูลเรื่องเพศจากเพื่อน ญาติมิตร และสื่อต่างๆ เช่น วิดีโอ อินเทอร์เน็ต และสิ่งพิมพ์ ซึ่งอาจให้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนสร้างความเชื่อที่ผิดๆ จนทำให้เกิดผลร้ายได้

5. เด็กวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงต้องการข้อมูลและมีคนช่วยแนะนำในเรื่องการหลั่งน้ำอสุจิครั้งแรก การมีประจำเดือนครั้งแรก จินตนาการทางเพศ การคลายความวิตกกังวลเมื่อรูปร่างเปลี่ยนแปลงไป และคำอธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างเพศ ตลอดจนการแนะนำวิธีการรับมือเมื่อมีความรู้สึกแปลกใหม่จากการกระตุ้นทางเพศ

6. การวางแผนครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้เด็กที่เกิดมาเป็นที่ต้องการและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

7. เพศศึกษาจะช่วยให้วัยรุ่นสามารถป้องกันตนเอง และหลีกเลี่ยงการล่วงละเมิดทางเพศหรืออาชญากรรมทางเพศได้อย่างเหมาะสม

8. เพศศึกษาจะช่วยให้วัยรุ่นมีทัศนคติทางบวกในเรื่องเพศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับร่างกายและความรู้สึกของตน ซึ่งจะช่วยพัฒนาความเชื่อมั่น นับถือ และภูมิใจในตนเองมากขึ้น

พินธ์ศักดิ์ สุกระฤกษ์ (2545, หน้า 4) กล่าวถึงความสำคัญของเพศศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1. เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเกิดขึ้นตลอดเวลาตั้งแต่วัยเด็ก วัยเจริญพันธุ์ วัยสูงอายุ

2. กามารมณ์เป็นความต้องการพื้นฐานของมวลสรรพสัตว์ แต่กามารมณ์ในคนเรานั้น สามารถที่จะควบคุมให้มีการเสนอและสนองที่ถูกต้องตามวัฒนธรรมประเพณีที่เหมาะสมและสามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกทางเพศได้

3. ความรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นความรู้ที่ครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของร่างกายระบบการเจริญพันธุ์ ทั้งชายและหญิงที่สัมพันธ์กับระดับฮอร์โมนเพศในร่างกาย อารมณ์เพศความรัก และการครองชีวิตคู่ การวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด การตั้งครรภ์และการมีบุตร การดูแลสุขภาพอนามัยของอวัยวะเพศและส่วนที่เกี่ยวข้อง

4. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นโรคที่ควบคุมได้ ถ้ามีความเข้าใจการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและยึดถือการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว

5. เมื่อเกิดความต้องการทางเพศแล้ว การตอบสนองต่ออารมณ์และสิ่งเร้าทางเพศไม่จำเป็นต้องมีเพศสัมพันธ์เสมอไป การอดทน อดกลั้น หรือหาทางเบี่ยงเบนไปสนใจเรื่องอื่น เมื่อยังไม่สมควร จะมีเพศสัมพันธ์เป็นทางออกที่บุคคลผู้มีการศึกษาสมควรกระทำ

6. สิทธิทางเพศเป็นสิทธิความเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิง มีสิทธิในการดูแลตนเองรวมทั้งตอบสนองต่อความต้องการทางเพศไปในทางที่ถูกที่ควรที่มาตรฐานในการดำรงชีวิต

7. ความเข้าใจและความเชื่อผิดๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศ เพราะเรามองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่น่าอับอายต้องปกปิด การได้เรียนรู้เรื่องเพศที่ถูกต้องจะช่วยป้องกันการเกิดการเบี่ยงเบนทางเพศและการติดโรคร้ายทางเพศสัมพันธ์

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2545, หน้า 103) กล่าวถึงความสำคัญของเพศศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1. เพศศึกษาช่วยทำให้เกิดทัศนคติที่ดีที่ว่าอวัยวะทุกส่วนของร่างกายและการเจริญเติบโตในแต่ละช่วงชีวิตเป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนาและมีจุดมุ่งหมายแน่นอน อยู่เสมอ ถ้าเด็กไม่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งใดๆ ครอบงำ เขาจะสามารถพูดเกี่ยวกับเรื่องส่วนต่างๆ หรือหน้าที่การทำงานของอวัยวะได้อย่างอิสระ ปราศจากความกระดากอาย

2. เพศศึกษาจะช่วยให้เด็กๆ ได้มีความเข้าใจเรื่องกระบวนการสืบพันธุ์ของมนุษย์อย่างชัดเจนว่าสิ่งมีชีวิตย่อมถือกำเนิดมาจากสิ่งมีชีวิตด้วยกันเสมอ และการสืบพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

3. เพศศึกษาช่วยให้เด็กเตรียมตัวเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เด็กผู้ชายทุกคนควรรู้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการหลั่งน้ำอสุจิ (Seminal Emission) และเด็กผู้หญิงทุกคนควรรู้เรื่องการมีประจำเดือน (Menstruation) ก่อนล่วงหน้าเช่นเดียวกัน รวมถึงความรู้เรื่องอื่นๆ เช่น การวางตนที่เหมาะสมกับเพื่อนต่างเพศ การคุมกำเนิดการตั้งครรภ์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งเด็กควรได้รับการศึกษาเหล่านี้ในขอบเขตอย่างถูกต้องเหมาะสม

4. เพศศึกษาช่วยให้วัยรุ่นหนุ่มสาวทั้งหลายเกิดความภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งเพศตนและเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องเพศ ทำให้เด็กรู้สึกว่เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิต

องค์การแพธ (2550, หน้า 21). ระบุความสำคัญของเพศศึกษาไว้ว่า เพศศึกษา เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศ ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด พ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทมากในการให้ความรู้ แก่เด็กในเรื่องเพศตามวัยของเขา ไม่ควรปิดบังหรือตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องเพศไม่ตรงกับความเป็นจริง นอกจากนี้สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรมีบทบาทในการเอาใจใส่ดูแลเยาวชน ให้ทุกคนมีสุขภาพดีทั้งกายใจ และ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้เขามีทักษะชีวิตที่เหมาะสมในสังคมยุคปัจจุบัน วัยรุ่นมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปมากในเรื่องเพศ มีสถาบันบันเทิง สื่อต่างๆ มากมาย ทำให้วัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่อยากรู้อยากลองแสวงหาความแปลกใหม่ให้กับชีวิตวัยรุ่น หลายคนหลงระเห็จไปกับประสบการณ์ใหม่ๆ การมีเพศสัมพันธ์ อาจจะเป็นสิ่งที่ตามมา และมีปริมาณมากขึ้น

จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้สรุปความสำคัญของเพศศึกษาได้ว่า เพศศึกษาช่วยให้วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงเรียนรู้เรื่องเพศอย่างถูกต้องเหมาะสม สร้างทัศนคติที่ดีและมองเรื่องเพศเป็นเรื่องของธรรมชาติที่ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ไม่ต้องกังวลใจที่จะต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจในเรื่องของกระบวนการสืบพันธุ์การวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด การป้องกัน โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การดูแลสุขภาพอนามัยการวางตนที่เหมาะสมกับเพศตรงข้าม มีความภาคภูมิใจในเกียรติยศและศักดิ์ศรีในความเป็นเพศของตนเอง

3.3 จุดมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษา

ชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์ (2524, หน้า 21) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้พอเพียงในเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสรีรวิทยาของเพศทั้งสอง อันมีผลต่อความคิด สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ
2. เพื่อช่วยขจัดความกังวลเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนา การปรับตัว และการวางตัวให้เหมาะสมทุกทางในด้านเพศ
3. เพื่อเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศทั้งในตนเองและผู้อื่น จะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศก็ตาม
4. เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้มนุษยสัมพันธ์ที่ถูกต้องเพื่อการดำรงชีวิตที่ราบรื่นของแต่ละบุคคล ครอบครัวและสังคม

5. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองอย่างถ่องแท้ในเรื่องความสัมพันธ์ของเขากับเพื่อนมนุษย์ทั้งสองเพศและช่วยให้มองเห็นและเข้าใจว่าทุกคนมีความรับผิดชอบ ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมิใช่ต่อตนเองและครอบครัวเท่านั้น

6. เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างเพียงพอ เกี่ยวกับความผิดปกติทางเพศ เพื่อจะได้รู้จักป้องกันตนเองไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกข่มเหงหรือได้รับอันตราย ต่อร่างกาย จิตใจ และชื่อเสียง

7. เพื่อสร้างความเข้าใจว่า การจะตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผลนั้น จำเป็นต้องมีหลักการทางด้านศีลธรรมเข้าไปร่วมด้วยเสมอ

8. เพื่อให้ตระหนักว่า การกระทำทางเพศส่วนตัวมีผลกระทบต่อสังคม เช่น การปล่อยบุตรทิ้งตามยถากรรม การหลอกหลวงหญิงไปค้าประเวณี ฯลฯ

9. เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจัดสิ่งเลวร้ายต่างๆ ให้หมดไป เช่น การเอาเปรียบทางเพศ การหาประโยชน์จากผู้อื่นเรื่องเพศ การใช้เพศ และกามารมณ์อย่างไม่รับผิดชอบ และกฎหมายเกี่ยวกับเพศที่ล้าสมัย

10. เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และฝึกหัดความนึกคิดจนกลายเป็นความเคยชินพอที่จะช่วยให้แต่ละคนรู้จักใช้ความเป็นเพศหญิง หรือชายของตนมาพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ ความสุข ความเจริญในหน้าที่ต่างๆ เป็นครู พ่อแม่ ญาติพี่น้อง พลเมืองดี เป็นต้น

สุชาติ โสภประยูร(2543, หน้า 170) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาไว้ว่า

1. เพื่อเป็นการสร้างทัศนคติหรือค่านิยมและแนวคิดที่ดีงามต่อเรื่องเพศให้เด็ก ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด

2. เพื่อเป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและความประพฤติทางเพศรวมทั้งความสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อการกระทำต่างๆเหล่านั้น ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม

3. เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องกระบวนการทางด้านกายวิภาคและด้านสรีรวิทยา สภาพของจิตใจ วุฒิภาวะทางอารมณ์ ลักษณะทางสรีรวิทยา และบทบาทของสังคมซึ่งเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องเพศและชีวิตครอบครัว

4. เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจและรู้จักใช้คำศัพท์หรือประมวลคำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศและสามารถจะนำไปใช้สื่อความหมายกับผู้อื่น ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

5. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ในผลที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตนและการแสดงความประพฤติหรือพฤติกรรมทางเพศในลักษณะต่างๆ ของบุคคล ว่าอาจเกิดผลลัพธ์ต่อบุคคลและสังคมได้ทั้งในทางดีและทางไม่ดี

6. เพื่อช่วยแก้ไขความเชื่อและความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ รวมทั้งแนวความคิดหรืออิทธิพลอื่นๆ ที่อาจจะนำมาซึ่งความวิตกกังวลและปมด้อยต่างๆ ให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป

7. เพื่อช่วยสร้างเสริมความสมบูรณ์ของจิตใจและอารมณ์ทางเพศของนักเรียนให้เจริญงอกงาม และพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมโดยมุ่งที่บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เด็กเป็นสมาชิกที่พึงปรารถนา ยิ่งขึ้นของครอบครัวและเป็นบิดามารดาที่ดีในอนาคต

สุชาติ โสมประยูร (2543, หน้า 178) กล่าวไว้ว่า ความมุ่งหมายสำคัญที่สุดของการสอนเพศศึกษานั้น ก็เพื่อต้องการจะช่วยให้เด็กๆ รู้จักคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศได้อย่างถูกต้อง และรู้จักแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางเพศได้อย่างฉลาด โดยที่ตัวเด็กเองก็พอใจ และสังคมก็ยอมรับ ดังนั้นถ้าหากเพศศึกษาประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายดังกล่าว ผลลัพธ์ที่ได้ก็นั้นจึงไม่เพียงจะอยู่แค่ส่วนบุคคลเท่านั้น ส่วนรวมหรือสังคมพลอยได้รับผลดีตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมทางเพศนั้นเป็นที่เชื่อถือและยอมรับกันทั่วไปว่า เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล

สุมาลี สวยสะอาด (2555, หน้า 374-375) กล่าวไว้ว่าความมุ่งหมายในการสอนเพศศึกษาอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ทรรศนะด้วยกันดังนี้

1. การสอนเพศศึกษาในทรรศนะของครู ต้องการให้นักเรียนมีทรรศนะที่ดีเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ และสามารถปรับตัวเข้ากับเพศตรงข้ามได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นในทรรศนะของครูส่วนใหญ่ มีความมุ่งหมายที่โน้มเอียงไปในการสร้างเสริมคุณธรรมและคุณภาพชีวิตให้แก่เด็ก เน้นถึงการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและป้องกันไว้ก่อนเป็นการล่วงหน้ามากกว่าที่จะต้องมาแก้ไข ปัญหาที่ภายหลังซึ่งเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ

2. การสอนเพศศึกษาในทรรศนะของคนทั่วไปต้องการให้เพศศึกษา
 แก้ไขปัญหาชีวิตเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยพุ่งเล็งถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่กำลังเผชิญอยู่
 ในสังคม ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาปลายเหตุมากกว่าที่ต้นเหตุ ซึ่งนับเป็นความ
 ต้องการที่จะแก้ไขปัญหามากกว่าการป้องกัน ดังนั้น ถ้าการศึกษาที่มุ่งหมายเพื่อพัฒนา
 สังคมและชีวิตอย่างแท้จริง เพศศึกษาควรจะต้องมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดี
 เกี่ยวกับเรื่องเพศและสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศได้ ทั้งนี้การสอนเพศศึกษาก็เพื่อ
 ต้องการจะช่วยบุคคลได้รู้จักคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ ได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้คิดเป็น ทำเป็น
 แก้ปัญหาเป็น และแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางเพศได้อย่างฉลาด และสามารถนำไปใช้
 ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้สมตามความต้องการของหลักสูตรในปัจจุบันได้ โดยที่
 ตนเองมีความพึงพอใจมีความสุขและสังคมยอมรับ ซึ่งถ้าการสอนบรรลุผลตามความมุ่ง
 หมาย ผลประโยชน์ที่ได้รับมิใช่บังเกิดแก่บุคคลเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้นแต่จะส่งผลไปถึงสังคม
 โดยส่วนรวมอีกด้วย

Schuz and Williams (1969, p.7, อ้างถึงใน จันทรวิภา ดิลกสัมพันธ์,
 2543, หน้า 5) ได้กล่าวสรุปถึง จุดมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาไว้ค่อนข้างน่าสนใจว่า
 “ความมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด ของการสอนเพศศึกษาก็เพื่อต้องการช่วยให้บุคคลได้รู้จักคิด
 เกี่ยวกับเรื่องเพศได้อย่างถูกต้องและรู้จักแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางเพศได้อย่างฉลาด
 โดยตนเองก็พึงพอใจมีความสุขและสังคมก็ยอมรับถ้าการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย
 ผลประโยชน์ที่จะได้รับมิใช่บังเกิด แก่บุคคลเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้นแต่จะส่งผลไปถึงสังคม
 โดยส่วนรวมอีกด้วย” ความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษา ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
 มิใช่เพียงแต่จะควบคุมหรือปิดบังอำพรางการแสดงออกทางเพศของเด็กอย่างที่เคยทำกัน
 มาแล้วในอดีตเท่านั้นแต่ความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาจะต้องแสดงให้เห็นอย่าง
 เต็มชัดถึงความจำเป็นไปได้อย่างกว้างขวางสำหรับการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ในสิ่งซึ่งจะช่วยให้เด็ก
 แต่ละคนได้รับตอบสนองความต้องการทางเพศ (Sexual Needs) ให้มากที่สุดเท่าที่ควรจะเป็น
 หรือได้ประสบความสำเร็จในการปรับตัวเข้ากับลักษณะความเป็นเพศของมนุษย์
 (Human Sexuality) ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสอนเรื่องเพศศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน
 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ การเจริญเติบโต และพัฒนาการทางเพศทั้ง
 ร่างกาย อารมณ์และจิตใจ การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางเพศอย่างมีเหตุผล เพื่อให้มีเจต
 คติที่ดีในเรื่องเพศและเพศตรงข้าม ให้มีความตระหนักและความรับผิดชอบต่อตนเอง

ครอบครัวและสังคม สามารถแยกบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างเพศได้ถูกต้อง ตลอดจนสามารถที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาทางเพศได้อย่างเหมาะสม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสอน เพศศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้อย่างมีความสุข

3.4 หลักการสอนเพศศึกษา

สุชาติ โสมประยูร และสุวรรณี โสมประยูร (2541, หน้า 202–205) ได้เสนอแนะหลักเบื้องต้นทั่วไปเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การสอนเพศศึกษาเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์ต่อเนื่อง กล่าวคือ โรงเรียนควรจะต้องสอนเพศศึกษาตลอดด้วยวัยเรียนของเด็ก เพราะเรื่องเพศย่อมมีความเกี่ยวข้องกับชีวิต ความเป็นอยู่ของคนเราโดยตลอดด้วยวัยเรียนของเด็ก เช่นเดียวกับเรื่องสุขภาพในชีวิตประจำวัน
2. หลักสูตรเพศศึกษาจะต้องจัดขึ้นเพื่อสนองความสนใจความต้องการ และปัญหาของเด็กเสมอโดยผู้จัดหลักสูตรจะต้องสำรวจหรือศึกษาค้นคว้าให้ได้ว่า เด็กวัยต่างๆ นั้นมีความสนใจ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเนื้อหาสาระหรือหัวข้อต่างๆ ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างถูกต้อง
3. พื้นฐานความรู้และทัศนคติทางเพศของเด็กก็เป็นเรื่องที่สำคัญ ที่ควรนำมาพิจารณาในการจัดทำหลักสูตรและแผนการสอนเพศศึกษา ตามปกติเด็กทุกคนจะมีความรู้และทัศนคติทางเพศมาบ้างแล้วจากที่บ้าน บางคนอาจมีพื้นฐานหรือประสบการณ์ที่ถูกต้องแต่เด็กบางคนอาจตรงกันข้าม อาจมีความเชื่อและความเข้าใจผิดฝังลึกอยู่ในจิตใจ ซึ่งบางครั้งก็แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ดังนั้นหากศึกษาถึงความเชื่อและความเข้าใจผิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศของนักเรียนด้วยแล้ว ก็อาจจะช่วยให้สามารถจัดหลักสูตรและประมวลการสอนสำหรับเพศศึกษาได้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น
4. ไม่ควรจัดสอนเพศศึกษาให้แยกออกมาเป็นวิชาอิสระอีกวิชาหนึ่งต่างหาก แต่ควรจัดสอนเพศศึกษาให้สอดคล้องหรือผสมผสานเข้าไปในวิชาต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับหลักสูตรการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

5. เนื้อหาสาระหรือหัวข้อต่างๆ ที่จัดลงในหลักสูตรเพศศึกษานั้น ควรจะต้องคำนึงถึงลักษณะทางด้านจิตใจและสังคม หรือประเพณีและวัฒนธรรมให้มากพอๆ กับลักษณะทางด้านชีววิทยาและสุขวิทยาด้วยเหมือนกันดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องลักษณะ หรือธรรมชาติของความรู้เรื่องเพศ

6. เนื้อเรื่องที่เกี่ยวกับเพศศึกษานั้น ควรจะกล่าวถึงแต่ในลักษณะปกติธรรมดา เพื่อสร้างความชื่นชมในร่างกายมนุษย์ และเน้นในแง่ของคุณงามความดี มีเกียรติ มีความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิต เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ และเรื่องศีลธรรมเสื่อมโทรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นประถมศึกษา ไม่ควรจะนำมากล่าวเน้นให้นักเรียนทราบบ่อยนัก สำหรับเรื่องกามโรคซึ่งควรสอนในชั้นมัธยมศึกษาชั้นนั้น ควรจะสอนรวมๆ กันไปกับบทเรียนที่เกี่ยวกับโรคติดต่ออื่นๆ ไม่ควรแยกสอนเน้นเรื่องเดียวโดยเฉพาะ เพราะอาจทำให้นักเรียนมองเรื่องเพศไปในลักษณะที่น่าเกลียด น่ากลัว หรือ มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนการสอนได้

7. เนื้อหาหรือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่จะใช้สอนนักเรียนในครั้งหนึ่งๆ ทั้งด้านประเภท และปริมาณ ควรจะขึ้นอยู่กับความต้องการและความสนใจของเด็กในแต่ละครั้ง รวมทั้งเรื่องที่สอนนั้น ควรเป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย และไม่สะเทือนอารมณ์ของนักเรียนมากนัก

8. การบรรจุเนื้อหาลงในหลักสูตรเพศศึกษาควรถือหลักที่ว่า “กันไว้ดีกว่าแก้” หรือ “ปลอดภัยไว้ก่อน” ตัวอย่างเช่น ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเพศขณะแตกเนื้อหนุ่มสาวนั้น ควรจะจัดให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเสียก่อนที่เหตุการณ์ต่างๆ จะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียน เป็นต้น โดยจะต้องบรรจุเนื้อหาสาระ หรือข้อเท็จจริงต่างๆ ของความรู้เรื่องเพศ ที่สำคัญๆ ให้เพิ่มพูนมากขึ้นอย่างเพียงพอก่อนการสิ้นสุดของวัยรุ่น

9. ควรจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศภายในโรงเรียนให้สอดคล้องกับการสอนเพศศึกษาโดยมีความมุ่งหมายเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนเพศศึกษาด้วย เช่น มีการเลี้ยงสัตว์ ทำสวนครัว และไม่ควรถัดห้องเรียนให้อยู่ใกล้กับบ้านเรือนหรือโรงแรม เป็นต้น นอกจากนี้มารยาทและความประพฤติ หรือความสัมพันธ์ระหว่างเพศของบรรดาครู อาจารย์ทั้งหลายภายในโรงเรียนก็ควรจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กด้วยเสมอโดยสรุปหลักการสอนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนควรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และคำนึงถึงลักษณะทางด้านจิตใจและสังคมรวมทั้งประเพณีและวัฒนธรรมให้มากพอๆ กับลักษณะทางด้านชีววิทยาหลักสูตรเพศศึกษาจะต้องจัดขึ้นเพื่อตอบสนองความสนใจ

ความต้องการ และปัญหาของเด็กเสมอ โดยผู้จัดหลักสูตรจะต้องสำรวจหรือศึกษาค้นคว้าให้ได้ว่า เด็กวัยต่างๆ นั้นมีความสนใจ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาสาระ หรือหัวข้อต่างๆ ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศนั้นควรจะกล่าวถึงแต่ในลักษณะปกติธรรมดา เพื่อสร้างความชื่นชมในร่างกายมนุษย์และเน้นในแง่ของคุณงามความดี มีเกียรติ มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต เน้นในเรื่องการปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องรวมทั้งการปรับตัวเข้ากับสังคมให้กับเด็กเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

ศรุจดา เจริญกิจจานุวัฒน์ (2552, หน้า 10-13) กล่าวถึงหลักการสอนเพศศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. สอนให้เด็กรับรู้ไปตามพัฒนาการทางเพศ และพัฒนาการทางจิตใจ เริ่มตั้งแต่เกิด แบ่งสอนตามวัยและความสามารถในการรับรู้ของเด็ก ผู้สอนต้องมีความรู้ ว่าวัยใดควรให้ความสนใจเรื่องใด เช่น วัยอนุบาลควรให้ความสนใจกับการถ่ายทอดแบบอย่างทางเพศ พ่อแม่มีความสำคัญที่เด็กจะพัฒนาบทบาททางเพศตามเพศของตนเองอย่างถูกต้อง
2. ผู้สอนควรมีความรู้ทางเพศอย่างถูกต้อง ควรสนใจ หาความรู้หรือสอบถามจากผู้รู้ หนังสือหรือสื่อที่มีคุณภาพดี การหาความรู้เรื่องนี้ทำให้พ่อแม่มีทัศนคติที่เป็นกลางกับเรื่องเพศและรู้จักสื่อที่เหมาะสม ควรเลือกสื่อที่ช่วยให้ความรู้ถูกต้อง เหมาะกับวัยไม่กระตุ้นความรู้สึกทางเพศ พ่อแม่สามารถหาความรู้จากหนังสือ วีดีโอ ซีดี ฯลฯ ควรอ่านให้เข้าใจก่อนถ้าจะนำไปสอนควรวางแผนในใจว่าจะสอนอย่างไร ใช้คำพูดแบบใดจึงจะเหมาะสม คิดล่วงหน้าไว้ก่อนว่าเด็กอาจสงสัยเรื่องใด เพื่อเตรียมตอบคำถามง่ายๆ ของเด็กอยากรู้ บางครั้งอาจแนะนำให้เด็กเอาหนังสือไปอ่านก่อนล่วงหน้า แล้วค่อยมาพูดคุยกันตอนหลัง ให้เด็กเตรียมคำถามที่สงสัยมาคุยกัน คำถามใดที่ตอบไม่ได้ ให้บอกตรงๆ ว่าไม่รู้ แต่จะไปถามใครที่รู้มาบอกภายหลังหรือให้นักเรียนลองค้นหาคำตอบด้วยตัวเองไปก่อนจากสื่อที่มีอยู่
3. การสอนเรื่องเพศควรสอดแทรกไปตามการเรียนรู้ปกติ ตามจังหวะเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสม รู้จักใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นตัวอย่างในการเรียนรู้หรือกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้
4. สอนให้เหมาะสมกับความสนใจ ความอยากรู้ และความสามารถทางสติปัญญาที่เด็กจะรับได้และเข้าใจได้เด็กเล็กต้องมีวิธีบอก ใช้คำพูดง่ายๆ ให้สั้นๆ

เข้าใจง่าย เป็นรูปธรรม มีตัวอย่างประกอบ ไม่ควรอธิบายยืดยาวจนเด็กสับสน เด็กโตสามารถอธิบายมากขึ้น ให้ความรู้ที่ซับซ้อนได้ ฟันธงอายุต่างกัน การอธิบายย่อมไม่เหมือนกัน เวลาสอนต้องสังเกตด้วยว่าเขาเข้าใจหรือไม่ ถ้าสงสัยให้มีโอกาสถามทันที

5. สอนก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง หรือปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เช่น สอนเรื่องประจำเดือนก่อนวัยมีประจำเดือน สอนการป้องกันตัวเองทางเพศก่อนจะเกิดปัญหาการถูกละเมิดทางเพศ

6. ผู้สอนมีท่าทีและทัศนคติเป็นกลาง ผู้สอนไม่ควรรังเกียจหรืออายเวลาสอนเรื่องเพศ พยายามพูดด้วยท่าทีสงบ เป็นกลาง เตรียมคำพูดล่วงหน้า และฝึกฝนให้คล่องด้วยตนเอง ไม่แสดงความรู้สึกด้านลบ เมื่อเด็กแสดงความสนใจเรื่องเพศ ควรเปิดใจกว้าง คิดเสมอว่าถ้าเขาอยากรู้ เป็นเรื่องปกติธรรมดา การให้เขารู้อย่างถูกต้อง ไม่มีผลเสีย ดีกว่าให้เขารู้จากแหล่งอื่นซึ่งมีโอกาสเรียนรู้แบบผิดๆ ได้

7. ควรให้ความรู้อย่างถูกต้อง ไม่ควรบ้ายเบี่ยง หลอกเด็ก หรือพูดให้เด็กเข้าใจผิด ถ้ารู้ว่าเขาเข้าใจผิดควรรีบแก้ไขทันที เด็กอาจจะงงถ้าได้ข้อมูลไม่ถูกต้อง ไม่ครบ หรือข้อมูลขัดแย้งกัน

8. พ่อแม่ และ ครูช่วยกันสอนให้สอดคล้องกัน เมื่อไม่ทราบหรือไม่เข้าใจ ควรปรึกษาแพทย์

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักการสอนเพศศึกษา ควรบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกล่าวถึงแต่ในลักษณะปกติธรรมดา เน้นการปรับตัว การป้องกัน และการแก้ปัญหาและการปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องเพศตั้งแต่เยาว์วัย

3.5 ประโยชน์ของการสอนเพศศึกษา

สุชาติ โสภประยูร และสุวรรณี โสภประยูร (2541, หน้า 206-207) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนเพศศึกษาไว้ดังนี้

1. เพศศึกษาจะช่วยให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดี อวัยวะทุกส่วนของร่างกาย และการเจริญเติบโตของแต่ละช่วงในชีวิตนั้น เป็นสิ่งที่หน้าพึงปรารถนาและมีจุดมุ่งหมายอยู่ด้วยเสมอ กล่าวคือถ้าเด็กไม่ได้รับอิทธิพลของความเชื่อใดๆ ครอบงำอยู่ก่อนแล้ว เขาก็จะสามารถพูดเกี่ยวกับเรื่องส่วนต่างๆ หรือหน้าที่การทำงานของอวัยวะใดๆ ของร่างกายออกมาได้อย่างอิสระ และปราศจากความกระดากอาย

2. เพศศึกษาจะช่วยให้เด็กๆ ได้มีความเข้าใจเรื่องกระบวนการสืบพันธุ์ของมนุษย์อย่างชัดเจน เช่น เขาควรได้รับความรู้ที่ถูกต้องว่า สิ่งที่มีชีวิตย่อมถือ

กำเนิดจากสิ่งที่มีชีวิตด้วยกันเสมอ และการสืบพันธุ์ของสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายย่อมมีลักษณะแตกต่างกันออกไป

3. เพศศึกษาจะช่วยเตรียมตัวเด็กๆ เพื่อให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในระหว่างที่เขาเจริญเติบโตขึ้น เช่น เด็กชายควรมีความรู้เกี่ยวกับการหลั่งน้ำอสุจิ และเด็กหญิงควรมีความรู้เรื่องการมีประจำเดือนเอาไว้ล่วงหน้า รวมทั้งความรู้เรื่องเพศอื่นๆ เช่น การร่วมประเวณี การตั้งครรรภ์และการคลอดบุตร เด็กๆ ควรจะได้ศึกษา เรื่องเหล่านี้ตามขอบเขตอย่างถูกต้องเหมาะสม ด้วยวิธีการหรือวิถีทางที่มีเกียรติและสมควรที่สุด

4. เพศศึกษาจะช่วยให้วัยรุ่นบุคคลทั้งหลายได้มองเห็นอย่างชัดเจนว่า ความประพฤติทางเพศ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นได้นั้นจำเป็นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของการกระทำหรือการแสดงออกที่บริสุทธิ์ใจโดยจะต้องคำนึงถึงจิตใจและสวัสดิภาพของผู้อื่นด้วยเสมอ

5. เพศศึกษาจะช่วยให้เด็กๆ เกิดความภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีของเพศของตน รวมทั้งยังมีความชื่นชมยินดีต่อคุณสมบัติและสรรพภาพของเพศตรงข้ามอีกด้วย

6. เพศศึกษาจะช่วยปลูกฝังความรู้สึกที่ดีต่อเรื่องเพศ โดยให้เด็กเห็นว่าเรื่องเพศของมนุษย์นั้นเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิตอย่างแท้จริง

การเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาสามารถนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนให้เกิดทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตได้แก่

1. การให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ ซึ่งระบบการให้คุณค่านี้เป็นตัวชี้้นำพฤติกรรม เป้าหมายและการดำเนินชีวิตของเรา

2. การสื่อสาร การรับฟังและการแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดที่สอดคล้องหรือแตกต่างกันอันนำไปสู่การแสดงออกของพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับได้ของสังคม

3. การตัดสินใจ ภาต่อรองการทำความเข้าใจเพื่อบรรลุความตั้งใจหรือทางเลือกที่ตนสามารถรับผิดชอบได้

4. การรักษาและยืนยันในความเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงความรู้สึกความต้องการของตนเองโดยเคารพในสิทธิของผู้อื่น

5. การจัดการกับแรงกดดันจากเพื่อน สิ่งแวดล้อมและอคติทางเพศ การแสวงหาคำแนะนำ ความช่วยเหลือ การจำแนกแยกแยะข้อมูลที่ต้องการออกจากที่ไม่ถูกต้อง

สุมาลี สวดยสะอาด (2555, หน้า 375) กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนเพศศึกษาไว้ดังนี้

1. เพศศึกษาจะช่วยให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีว่า อวัยวะทุกส่วนของร่างกาย และการเจริญเติบโตในแต่ละช่วงของชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาและมีจุดมุ่งหมาย อยู่ด้วยเสมอ กล่าวคือ ถ้าเด็กได้รับอิทธิพลจากความเชื่อใดๆครอบงำอยู่ก่อนแล้วเด็กจะสามารถพูดเกี่ยวกับเรื่องส่วนต่างๆ หรือหน้าที่การทำงานของอวัยวะใดๆ ของร่างกาย ออกมาได้อย่างอิสระและปราศจากความกระตาคาย

2. เพศศึกษาจะช่วยเตรียมตัวเด็กให้มีความเข้าใจเรื่องกระบวนการสืบพันธุ์ ของมนุษย์อย่างชัดเจน เช่นเด็กต้องได้รับความรู้ที่ถูกต้องว่า สิ่งมีชีวิตย่อมมีลักษณะที่มีชีวิตด้วยกันเสมอ และการสืบพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายย่อมมีลักษณะแตกต่างกันออกไปด้วย

3. เพศศึกษาจะช่วยเตรียมตัวเด็กๆ เพื่อให้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในระหว่างที่ตนเองเจริญเติบโต โดยเด็กผู้ชายทุกคนควรรู้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการหลั่งน้ำอสุจิ (Seminal emission) เกิดขึ้นกับตัวเองและเด็กผู้หญิงทุกคนควรจะได้รู้เรื่องการมีประจำเดือนหรือระดู (Menstruation) เอาไว้ล่วงหน้าเช่นเดียวกัน รวมทั้งความรู้เรื่องเพศเรื่องอื่นๆ เช่นการร่วมประเวณี การตั้งครรภ์และการคลอด เด็กควรจะได้รู้เรื่องเหล่านี้ตามขอบเขตอย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วยวิธีการหรือวิถีทางที่มีความเหมาะสมตามเพศของตน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการสอนเพศศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นไปโดยธรรมชาติของมนุษย์ และมีใช่เป็นเรื่องที่หน้าอาย แต่เป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะทัศนคติในเรื่องเพศศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลต่อไปในอนาคต การได้รับรู้ข้อมูลและปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องเพศศึกษาจะช่วยพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิต การปรับตัวในการเข้าสังคมกับเยาวชนไทยให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง เป็นการลดปัญหาสังคมได้ในทางอ้อมอีกด้วย

3.6 ขอบเขตเนื้อหาของเพศศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในขอบเขตเนื้อหาของเรื่องเพศศึกษาไว้ 6 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่ 1 พัฒนาการทางเพศ เน้นสาระเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสรีระเมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาว พัฒนาการทางเพศ การสืบพันธุ์ ภาพลักษณ์ต่อร่างกาย (body image) ตัวตนทางเพศและความพึงพอใจทางเพศ (sexual identity and orientation)

หน่วยที่ 2 สัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีเนื้อหาในมิติของครอบครัว เพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ ความรัก การใช้ชีวิตคู่ การแต่งงาน การเป็นพ่อแม่

หน่วยที่ 3 ทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตเพราะความรู้และข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับเพศนั้น ไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถรับมือกับเหตุการณ์และแรงกดดันต่างๆที่ประสบในชีวิตจริง

หน่วยที่ 4 พฤติกรรมทางเพศ มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่พัฒนาทางเพศที่พัฒนาไปตามช่วงชีวิต การเรียนรู้อารมณ์เพศ การจัดการอารมณ์เพศ การช่วยตัวเอง การจินตนาการทางเพศ การแสดงออกทางเพศ การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ การตอบสนองทางเพศ เป็นต้น

หน่วยที่ 5 สุขภาพทางเพศ เป็นสาระเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากความสัมพันธ์ทางเพศ ในสาระที่เกี่ยวกับเพศศึกษา เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย วิธีการคุมกำเนิด การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ การส่งเสริมเมตทางเพศ ความรุนแรงทางเพศและอนาถาจริยพันธุ์

หน่วยที่ 6 สังคมและวัฒนธรรม เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้และการแสดงออกในเรื่องเพศของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศทางสังคมและวัฒนธรรมในประเด็นของเพศศึกษา จึงเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้เข้าใจบทบาทเรื่องเพศในบริบทของสังคม วัฒนธรรม กฎหมาย ศิลปะและสื่อต่างๆ

3.7 กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ในการสอนเพศศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่มของ ทิศนา แคมณี (2553, หน้า 319-370) ดังนี้

1. เกม (Game) เป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการสอนได้ดี โดยผู้สอน สร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเอง โดยมีกติกาที่กำหนดไว้

ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งจะมีผลออกมาในการรู้แพ็รู้ชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมต่างๆ นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน

2. บทบาทสมมติ (Role-play) เน้นวิธีการที่นิยมนำมาใช้ในการสอน มีการกำหนดตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก วิธีนี้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึก พฤติกรรมของตนเองอย่างลึกซึ้งและช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจ

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นการสร้างความเข้าใจและฝึกฝน หาทางแก้ไขปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริง วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนจะไม่กล้าแสดงออกเพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับต่อไป

5. ละคร (Acting or Dramatization) คือวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทตามบทที่เขียนไว้ ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงละครรวมกัน เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้

6. กลุ่มย่อย (Small Group) เป็นวิธีการที่ใช้มานานแล้ว กลุ่มย่อยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนจะต้องค้นหาคำตอบด้วยตนเองโดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนควรจัดให้มีการอภิปรายสรุปและนักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

3.8 ทศนคติและค่านิยมที่ควรปลูกฝัง

องค์การแพธ (PATH) (2550, หน้า 25-27) กล่าวถึงทศนคติและค่านิยมที่ควรปลูกฝังเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นเปลี่ยนไปในทางที่เป็นลบหรือในทางที่ไม่ดี กล่าวคือ วัยรุ่นคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ไม่เสียหาย เห็นคนอื่นทำก็อยากจะทำบ้างชอบทำเลียนแบบสื่อ ตลอดจนทำตามการยุยงส่งเสริมของเพื่อนเมื่อสภาพเป็นเช่นนี้จึงควรปลูกฝังทศนคติและค่านิยมดังนี้

1. ต้องตระหนักถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของตัวเองโดยเฉพาะเด็กสาว

2. ต้องรักษานวลสงวนตัวสำหรับผู้หญิงและมีความเป็นสุภาพบุรุษ
สำหรับผู้ชาย
3. ความสัมพันธ์ทางเพศไม่ควรเกิดจากการกดดัน ช่มชู้ หรือแสวงหา
ผลประโยชน์
4. ความสัมพันธ์ทางเพศควรอยู่บนรากฐานของความไว้วางใจ
ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ ตลอดจนถึงให้เกียรติกัน
5. ความสัมพันธ์ทางเพศที่เกิดขึ้นก่อนวัยอันควรย่อมมีผลตามมา
เสมอ
6. พฤติกรรมทางเพศที่เกิดเร็วกว่าวัยจะทำให้มีความเสี่ยงสูง
7. พฤติกรรมทางเพศจะต้องมีความรับผิดชอบ และมีวินัย หลีกเลี่ยง
โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์
8. การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการหลีกเลี่ยง
โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์
9. วัยรุ่นที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ควรจะได้รู้จักข้อมูลเกี่ยวกับการ
ให้บริการทางการแพทย์
10. สังคมจะได้ประโยชน์ถ้าเด็ก ๆ สามารถจะพูดคุยเรื่องทางเพศ
กับพ่อแม่และผู้ใหญ่ด้วยความเชื่อถือและไว้วางใจ

ประสิทธิภาพ

1. ความหมายของประสิทธิภาพ

มีนักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพไว้ดังนี้
อารีนา พิชัยวัตต์ (อ้างถึงใน สมชาย เมโท, 2551, หน้า 13) กล่าวว่า
ประสิทธิภาพหมายถึง ความสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลที่สามารถปฏิบัติงานตามโครงการ
ที่กำหนดไว้และได้กล่าวถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในเชิงสังคมศาสตร์หรือประสิทธิ
ภาพในการทำงานของแต่ละบุคคลโดยเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการหรือการ
บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2540, หน้า 65) กล่าวว่าประสิทธิภาพ
หมายถึงการทำให้เป้าหมายบรรลุผลโดยการลงทุนที่เหมาะสมของเวลาพลังงานและ

ค่าใช้จ่าย ประสิทธิภาพจะบรรลุผลเมื่อนำวิธีการใดวิธีการหนึ่งมาเปรียบเทียบกับวิธีการอื่น ๆ ผลลัพธ์ที่ออกมาคือเป้าหมายที่มีคุณภาพ

สมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์ (2544, หน้า 42) ได้ให้ความหมายว่าประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง

1. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) งานบรรลุผลที่ต้องการ
2. ประหยัด (Economy) งานบรรลุผลนั้นประหยัดทั้งพลังงาน เวลา

และค่าใช้จ่าย

3. ความพอใจ (Satisfaction) งานบรรลุผลแล้วเกิดความพอใจ

John D. Millet (อ้างถึงใน สถิต คำลาเลี้ยง, 2544, หน้า 8) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึงการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย์และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้นด้วย

Herbert A Simon (อ้างถึงใน สมชาย เมโท, 2551, หน้า 12) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพคล้ายคลึงกับ John D. Millet ถ้าพิจารณาว่าทำงานได้มีประสิทธิภาพสูงนั้น ดูได้จากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับออกมาเพราะฉะนั้นตามทัศนะนี้ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้าและถ้าเป็นการบริหารราชการและองค์กรของรัฐบาลก็บวกกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Satisfaction) เข้าไปด้วย ซึ่งเขียนเป็นสูตรดังนี้

$$E = (O - I) + S$$

E = Efficiency คือประสิทธิภาพของงาน

O = Output คือผลผลิตหรือผลงานที่ได้รับออกมา

I = Input คือปัจจัยนำเข้า หรือทรัพยากรทางการบริหารที่ใช้ไป

S = Satisfaction คือความพึงพอใจในผลงานที่ออกมา

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพหมายถึง ผลการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลที่ทำให้เกิดความพึงพอใจกับผลลัพธ์ที่ได้จากงานนั้นๆ

2. แนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546, หน้า 667) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพดังนี้ ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถอันทำให้เกิดผล ในงาน

ติน ปรัชญพฤทธิ (2538, หน้า 130) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ ดังนี้ ประสิทธิภาพ หมายถึง การสนับสนุนให้มีวิธีการบริหารที่จะได้รับผลดีมากที่สุดโดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด คือการลดค่าใช้จ่ายทางด้านวัสดุและบุคลากรลงในขณะที่ต้องเพิ่มความแม่นยำ ความเร็วและความราบเรียบของการบริหารให้มากยิ่งขึ้น

จิรัชค บรรพต และคณะ (2546, หน้า 532) ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพดังนี้ ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลงานที่ได้มีสูงกว่าทรัพยากรทางการบริหาร ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงาน (คน) เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการหรือเทคโนโลยีทางการบริหารที่ใช้ในการบริหารงานและผลงานที่ปรากฏออกมาเป็นที่พึงพอใจของประชาชน

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ (2552, หน้า 98-99) กล่าวถึงประสิทธิภาพของสื่อการสอนหรือนวัตกรรมทางการศึกษา (E_1/E_2) ในการวิจัยบางครั้ง นักวิจัยจะใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการศึกษาเช่น แผนการสอน บทเรียนคอมพิวเตอร์ ชุดสื่อประสม เป็นต้น เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยด้วย ดังนั้นต้องมีวิธีหาค่าคุณภาพของสื่อดังกล่าวด้วย ซึ่งมีขั้นตอนคล้ายกับการหาค่าคุณภาพของแบบทดสอบหรือเครื่องมือชนิดอื่นๆ คือ วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา กำหนดเนื้อหาสาระเป็นรายบท และวิเคราะห์เนื้อหาสาระเป็นรายบทในรูปของตารางความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาย่อย ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) มักอาศัยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งควรให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตารางความสัมพันธ์ดังกล่าว

2. สร้างแผนการสอนและสื่อต่างๆ และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง จากนั้นนำไปทดลองกับนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งนิยมใช้กับนักเรียน ระดับเก๋ปานกลาง และอ่อนน้อยอย่างละ 1 คน เพื่อพิจารณาการออกแบบสื่อ คำอธิบายการใช้สื่อ การสื่อความ หรืออาจจะทดลองใช้แผนการสอนเป็นรายกลุ่ม เพียง 1-2 แผน เพื่อดูเรื่องเวลาที่ใช้จัดกิจกรรม บรรยายภาคการเรียนการสอน เป็นต้น

ส่วนการหาประสิทธิภาพของสื่อ (E_1/E_2) เป็นขั้นตอนทำการทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้แล้ว (ไม่ใช่เป็นขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) สรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าแผนการจัดการเรียนรู้ นั้น สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ ภายใต้สถานการณ์และกิจกรรมที่กำหนดให้ โดยจะมีการเก็บข้อมูลของผลการเรียนรู้

เนื่องมาจากนวัตกรรม หรือแผนการเรียนรู้เป็นระยะๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความงอกงามของผู้เรียนได้ โดยทั่วไปมักจะคำนวณจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อย และฝึกทักษะการใช้ชุดการเรียนรู้หรือคะแนนจากพฤติกรรมการเรียน ในระหว่างที่ผู้เรียนกำลังเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้

2. ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าแผนการจัดการเรียนรู้ นั้นสามารถส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ มากน้อยเพียงใดซึ่งคำนวณจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ทดสอบหลังเรียน) ของผู้เรียนทุกคน จากที่กล่าวมา สามารถคำนวณได้ค่าตัวเลขที่บอกถึงประสิทธิภาพของสื่อหรือแผนการจัดการเรียนรู้ แต่การที่จะสรุปว่าสื่อหรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ จะต้องมีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการพิจารณา โดยเกณฑ์ดังกล่าวนิยมใช้หลักการเรียนแบบครอบรู้ (Mastering Learning) คือตั้งเกณฑ์ไว้ที่ร้อยละ 80 และยอมรับความผิดพลาดได้ไม่เกิน 2.5 ดังนั้นต้องมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่า 80-2.5 เท่ากับ 77.5 หรือยอมรับความผิดพลาดได้ไม่เกิน ร้อยละ 5 ดังนั้นต้องมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่า 80-5 เท่ากับ 75 ตัวอย่างเช่น ตั้งเกณฑ์ของ (E_1/E_2) ไว้ที่ 80/80 และกำหนดความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 ค่ารวมค่า (E_1/E_2) ได้ 76/77 ก็ถือได้ว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ส่วนการกำหนดเกณฑ์ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่ควรเกินร้อยละ 5 การเลือกเกณฑ์เพื่อกำหนดค่าประสิทธิภาพของสื่อการสอนและนวัตกรรม ควรพิจารณาจากหลายปัจจัยเช่นประเภทของสื่อนวัตกรรม สติปัญญาของกลุ่มผู้เรียน ความสามารถในการอ่านและเขียนของผู้เรียน วุฒิภาวะของผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของการเรียน โดยทั่วไปนวัตกรรมหรือสื่อการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะมักจะกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพต่ำกว่าการพัฒนาความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากทักษะเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ยากกว่า และอาจต้องใช้เวลาในการพัฒนามากกว่า ยกตัวอย่าง เช่น สื่อหรือนวัตกรรมที่เน้นการพัฒนาความรู้อาจกำหนด (E_1/E_2) เท่ากับ 80/80 ส่วนสื่อหรือนวัตกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะต่างๆอาจกำหนด (E_1/E_2) ที่ 75/75 เป็นต้น

Simon (1976, p.180) ได้ให้แนวคิดอันเกี่ยวกับประสิทธิภาพดังนี้ ประสิทธิภาพนั้น สามารถพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้าลบบปัจจัยทางด้าน ผลผลิต (the ratio between input and output) หรืออีกนัยหนึ่ง คือประสิทธิภาพจะเท่ากับ ปัจจัยนำเข้าลบบด้วยปัจจัยทางด้านผลผลิตที่ได้รับ ขณะเดียวกันถ้าเป็นการบริ

หารองค์การ ในระบบราชการ สิ่งที่เราควรเพิ่มเติมเข้ามา ก็คือความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับบริการ ด้วยนั่นเอง

จากแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพที่น่าเสนอ สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของสื่อการสอนหรือนวัตกรรมทางการศึกษา ต้องมีวิธิตหาคคุณภาพ ตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง และจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการพิจารณา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 เนื่องจากหลักสูตรรายวิชาเพศศึกษาที่พัฒนาขึ้นมุ่งเน้นพัฒนาความรู้และทักษะชีวิตที่ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มีการจัดเรียงเนื้อหาจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ไกลตัวที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่าย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2549, หน้า 13) ได้บัญญัติผลสัมฤทธิ์ไว้ในหนังสือประมวลผลคำศัพท์ทางการศึกษา ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จหรือความสามารถในการกระทำใดๆ ที่ต้องอาศัยความรู้ในวิชาหนึ่งวิชาใดโดยเฉพาะ

อารมณ เพชรชื่น (2527, หน้า 36) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่างๆ ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

ไพศาล หวังพานิช (2536, หน้า 89) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากฝึกอบรมหรือจากการสอน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538, หน้า 29) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ รวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือคือประมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆของสมรรถภาพสมอง

สมยศ ชิตมงคล (2545, หน้า 41) ได้กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถของนักเรียน อันเป็นผลที่ได้รับจากการใช้ความพยายามในการเรียนรู้ของนักเรียนเอง โดยแสดงถึงความรู้ ความเข้าใจใน

เรื่องใด เรื่องหนึ่งของนักเรียน จนนักเรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจนั้นไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ได้

Good (1973, p 7) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ความรู้ทักษะอันเกิดจากความรู้ในวิชาต่างๆที่ได้เรียนมาแล้วซึ่งได้ผลการทดสอบของ ครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบในการสอน หรือทั้งสองอย่างรวมกันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่างๆ

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับจากการเรียนการสอน แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในด้านต่างๆ ของบุคคล

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์

2.1 ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์

นักวัดผลและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ไว้ในแนวทางเดียวกันดังนี้

ชวาล แพร์ตกุล (2518, หน้า 112) ให้ความหมายว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ ทักษะและสมรรถภาพสมองด้านต่างๆ ที่เด็กได้รับจากประสบการณ์ทั้งปวง ทั้งจากโรงเรียนและที่บ้าน ยกเว้นการวัดทางร่างกาย ความถนัด และทางบุคคลกับสังคม สำหรับในโรงเรียนแล้วแบบทดสอบประเภทผลสัมฤทธิ์ มุ่งที่จะวัดความสำเร็จในวิชาการเป็นส่วนใหญ่

อเนก เพียรอนุกุลบุตร (2540, หน้า 151) ให้ความหมายว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดความรู้ ทักษะ สมรรถภาพด้านต่างๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์ทั้งปวง และมุ่งวัดทางด้านวิชาการเป็นสำคัญ

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2540, หน้า 28) ให้ความหมายว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบวัดความรู้เชิงวิชาการ มักใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เน้นการวัดความรู้ ความสามารถจากการเรียนรู้ในอดีต หรือในสภาพปัจจุบันของแต่ละบุคคล

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2545, หน้า 96) ได้สรุปไว้ว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ มาแล้วว่าบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

สรุปได้ว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดทักษะ ความรู้ และความสามารถในด้านต่างๆ ทางวิชาการของผู้เรียน หลังจากที่ได้รับมวล ประสบการณ์การเรียนรู้มาแล้ว

2.2 ประเภทของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์

โดยทั่วไปแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท แมนชัย สมนึก (2551, หน้า 79) คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน (Paper and pencil test) ซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิด คือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย (Subjective or essay test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ความคิดเจตคติได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้นๆ (Objective test or short answer) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้นๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ (Restricted response type) ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ แบบทดสอบถูกผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมาย ของคะแนน

2.3 แนวทางการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์

1. หลักการสร้างแบบทดสอบ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์จะมีคุณภาพได้นั้นจะต้องอาศัยหลักการสร้างที่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง Gronlund (1993, pp 8-11) ได้ให้หลักการสร้างไว้ดังนี้

1.1 ต้องนิยามพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน โดยกำหนดในรูปของจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนหรือรายวิชาด้วยคำที่เฉพาะเจาะจงสามารถวัดและสังเกตได้

1.2 ควรสร้างแบบทดสอบวัดให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ทั้งหมด ทั้งในระดับความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้และระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น

1.3 แบบทดสอบที่สร้างขึ้นควรจะวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่เป็นตัวแทนของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะต้องกำหนดตัวชี้วัด และขอบเขตของผลการเรียนรู้ที่จะวัด แล้วจึงเขียนข้อสอบตามตัวชี้วัดจากขอบเขตที่กำหนดไว้

1.4 แบบทดสอบที่สร้างขึ้นควรประกอบด้วยข้อสอบชนิดต่างๆ ที่เหมาะสม สองคลังกลับการวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด

1.5 ควรสร้างแบบทดสอบโดยคำนึงถึงแผนหรือวัตถุประสงค์ของการนำผลการทดสอบไปใช้ประโยชน์ จะได้เขียนข้อสอบให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และทันใช้ตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น การใช้แบบทดสอบก่อนการเรียน การสอน (Pretest) สำหรับตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนเพื่อการสอนซ่อมเสริม การใช้แบบทดสอบระหว่างการเรียนการสอนเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative test) และ การใช้แบบทดสอบหลังการเรียนการสอนเพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative test)

1.6 แบบทดสอบที่สร้างขึ้นจะต้องทำให้การตรวจให้คะแนนไม่มีความคลาดเคลื่อนจากการวัด (Measurement errors) ซึ่งไม่ว่าจะนำแบบทดสอบไปทดสอบกับผู้เรียนในเวลาที่แตกต่างกันจะต้องได้ผลการวัดเหมือนเดิม

2.4 ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้จัดลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

Bloom (1976, p.45) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ทางการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความสามารถทางสมองหรือสติปัญญา ด้านความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) คือ มุ่งพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตใจหรือความรู้ที่เกี่ยวกับความสนใจ เจตคติ และการปรับตัว เป็นต้น

3. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือ มุ่งพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและสมองที่มีความสามารถในการปฏิบัติจนมีทักษะ มีความชำนาญในการดำเนินงานต่างๆ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538, หน้า 96-98) ได้ให้ความหมายและจำแนกลักษณะของแบบทดสอบทางการเรียน ดังนี้

แบบทดสอบคือ ชุดของสิ่งเร้าที่นำไปใช้กระตุ้นบุคคลตอบสนองออกมาของสิ่งเร้านี้มักจะอยู่ในรูปของข้อความ ซึ่งอาจให้เขียนตอบ ให้แสดงพฤติกรรมให้พูดออกทางวาจา ก็ได้ ทำให้สามารถวัดได้ และนำไปสู่การแปลความหมายได้ แบบทดสอบนี้สามารถใช้ได้กับข้อมูลทางพุทธิปัญญา ด้านจิตอารมณ์ และด้านทักษะ แต่นิยมใช้วัดทางด้านพุทธิปัญญาเป็นส่วนใหญ่

2.5 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

แบบทดสอบสามารถจำแนกออกเป็น 3 ชนิดคือ

1. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test)

เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพสมองด้านต่างๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์ทั้งปวงทั้งจากที่บ้าน และสถาบันการศึกษา แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher – made Test) และแบบทดสอบที่เป็นมาตรฐาน (Standardized Test) แบบทดสอบทั้ง 2 ประเภทนี้จะถามเนื้อหาเหมือนกัน คือ ถามสิ่งที่คุณเรียนได้รับการเรียนการสอนซึ่งจัดเป็นกลุ่มพฤติกรรมได้ 6 ประเภท คือ

1. ความรู้ความจำ
2. ความเข้าใจ
3. การนำไปใช้
4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การประเมินค่า

รูปแบบของการวัดผลสัมฤทธิ์ที่นิยมใช้มี 3 รูปแบบคือ

1. แบบปากเปล่า (Oral Test) เป็นการทดสอบที่อาศัยการซักถามเป็นรายบุคคล ใช้ได้ผลดีถ้ามีผู้สอบจำนวนน้อย เพราะต้องใช้เวลาถามได้ละเอียด เพราะสามารถโต้ตอบกันได้

2. แบบเขียนตอบ (Paper– pencil Test) เป็นการทดสอบที่เปลี่ยนแปลงมาจากการสอบแบบปากเปล่า เนื่องจากจำนวนผู้เข้าสอบมากและมีจำนวนจำกัดแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ

2.1 แบบความเรียง (Easy Type) เป็นการสอบที่ให้ผู้ตอบได้รวบรวมเรียงคำพูดของตนเอง แสดงทัศนคติ และความรู้สึก ความคิดได้อย่างอิสระ ภายใต้หัวข้อที่กำหนดให้เป็นข้อสอบที่สามารถวัดพฤติกรรมด้านการสังเคราะห์ได้อย่างดี แต่มีข้อเสียเพราะการให้คะแนนทำให้มีความเป็นปรนัยได้ยาก

2.2 แบบจำกัดคำตอบ (Fixed–response Type) เป็นข้อสอบที่มีคำตอบถูกภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดให้อย่างจำกัด ข้อสอบแบบนี้ยังแบ่งออกเป็น 4 แบบคือ

2.2.1 แบบถูกผิด (True–False)

2.2.2 แบบเติมคำ (Completion)

2.2.3 แบบจับคู่ (Matching)

2.2.4 แบบเลือกตอบ (Multiple Choice)

3. แบบปฏิบัติ (Performance Test) เป็นการทดสอบที่ผู้สอบได้แสดงพฤติกรรมออกมาโดยการกระทำหรือลงมือปฏิบัติจริงๆ เช่น การทดสอบทางดนตรี การทดสอบทางพลศึกษา เป็นต้น

2. แบบทดสอบวัดความถนัดหรือตัวปัญญา (Attitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดศักยภาพระดับสูงสุดของบุคคลว่าสมรรถภาพในการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด และควรเรียนด้านใดหรือทำงานด้านใด จึงจะประสบความสำเร็จอย่างดี แบบทดสอบประเภทนี้อาจแบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภท คือแบบทดสอบความถนัดในการเรียน (Scholastic Aptitude Test) และแบบทดสอบความถนัดจำเพาะ (Specific Aptitude Test) นักวัดผลแบ่งกลุ่มความถนัดเป็น 7 ด้าน คือ

1. ความถนัดด้านภาษา (Verbal Factor)
2. ความถนัดด้านการใช้คำ (Word Fluency Factor)
3. ความถนัดด้านตัวเลข (Number Factor)
4. ความถนัดด้านมิติสัมพันธ์ (Space Factor)
5. ความถนัดด้านความจำ (Memory Factor)
6. ความถนัดด้านการสังเกตรับรู้ (Perception Factor)

7. ความถนัดด้านการใช้เหตุผล (Reasoning Factor)

3. แบบทดสอบวัดความสัมพันธ์ของบุคคลต่อสังคม แบบทดสอบประเภทนี้จะวัดเกี่ยวกับบุคลิกภาพหรือการปรับตนเองของบุคคลในสังคม วัดความสนใจต่อสิ่งต่างๆแบบทดสอบประเภทนี้ มักอยู่ในรูปแบบทดสอบวัดคุณลักษณะบุคคล เช่น แบบทดสอบ วัดความเกรงใจ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบสำรวจความสนใจต่างๆ เป็นต้น

4. การวางแผนการสร้างแบบทดสอบ ในการสร้างแบบทดสอบผู้วิจัยควรกำหนดแผนการสร้าง ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

4.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษา ขั้นนี้เป็นการวางโครงการล่วงหน้าว่าการวิจัยนั้นต้องการศึกษาอะไร กับใคร และศึกษาเพื่ออะไร

4.2 กำหนดลักษณะของแบบทดสอบที่จะใช้ ขั้นนี้เป็นการกำหนดรูปแบบทดสอบที่จะใช้ในการวิจัย โดยกำหนดว่าจะใช้แบบทดสอบประเภทใด ซึ่งจะสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการศึกษา จำนวนข้อควรมีเท่าใด และเวลาที่ใช้ควรเป็นเท่าใดจึงจะเหมาะสม

4.3 การสร้างแบบทดสอบ ขั้นนี้เป็นการพิจารณาว่าคุณลักษณะที่ต้องการศึกษานั้น มีองค์ประกอบพฤติกรรมใดบ้างโดยต้องคำนึงว่าตัวข้อสอบหรือแบบทดสอบนั้นเป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมด ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการอย่างดีในการพิจารณาเลือกตัวแทนพฤติกรรม แต่ละองค์ประกอบที่นำมาสร้างแบบทดสอบ ซึ่งอาจต้องใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างเนื้อหา (Content Sampling) โดยอาศัยตารางวิเคราะห์หลักสูตร เป็นแนวทางในการสร้าง (ในกรณีที่เป็นข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์)

4.4 การสร้างตัวคำถาม ยึดหลักใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน และมีความเป็นปรนัย ถ้าข้อสอบนั้นเป็นข้อสอบปรนัย การสร้างตัวเลือกต้องให้เป็นอิสระจากกัน มีความชัดเจน ไม่แนะคำตอบ

4.5 การประเมินคุณภาพของแบบทดสอบ ขั้นนี้เป็นการตรวจสอบดูว่าเนื้อหาและพฤติกรรมต่างๆที่นำมาสร้างเป็นแบบทดสอบนั้นเป็นตัวแทนที่ดีหรือไม่

4.5.1 ความเที่ยงตรง (Validity) เป็นการตรวจสอบว่าแบบทดสอบนั้นวัดผลตรงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

4.5.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นการตรวจสอบว่า ผลของการวัดจากแบบทดสอบนั้นมีความคงที่แน่นอนมากน้อยเพียงใด

4.5.3 ความเป็นปรนัย (Objective) เป็นการตรวจสอบว่าคำถามหรือสิ่งที่ถามในระบบทดสอบมีความชัดเจนพอหรือไม่ ระบบการให้คะแนนการแปลความหมายคะแนน นำไปใช้ได้ตรงกันทั่วไปได้หรือไม่ นอกจากนี้แบบทดสอบบางประเภทอาจต้องตรวจสอบคุณภาพด้านอื่นด้วย เช่น อำนาจจำแนก ความยากง่าย ซึ่งแบบทดสอบบางชนิดจำเป็นต้องตรวจสอบคุณภาพทุกด้านแต่บางชนิดก็ตรวจสอบเพียงบางด้าน ทั้งนี้แล้วแต่ลักษณะของแบบทดสอบแต่ละชนิด

3. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นสิ่งชี้บอกความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

Gagane (1970, p 42) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ในกระบวนการเรียนรู้ใดๆ มีองค์ประกอบหลัก 2 ประการที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านพันธุกรรม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับปัจจัยทางชีววิทยา ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่หลายองค์ประกอบด้วยกัน ซึ่งนักจิตวิทยาให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ สติปัญญาและความถนัด สติปัญญาเป็นความสามารถทางสมองที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวสถานการณ์ใหม่และเป็นที่ยอมรับกันว่า สติปัญญาของคนได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรม แต่ยังมีองค์ประกอบบางอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ประสบการณ์การเรียนรู้และความสนใจ

2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับมาจากการเรียนรู้ สังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ของผู้เรียน ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านอิทธิพลคุณภาพการศึกษา

Bloom (1976, pp. 167-176) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ หมายถึง ความสามารถด้านต่างๆ ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยความถนัดและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน
2. ด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติต่อการเรียน การยอมรับ ความสามารถของบุคคล ซึ่งลักษณะเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงหรือคงอยู่ได้

3. คุณภาพการสอน หมายถึง ผลที่ผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และ ผลย้อนกลับของการกระทำ

จากองค์ประกอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ

1. องค์ประกอบด้านตัวผู้เรียน ได้แก่ นิสัย ทักษะ ทักษะคิด ความพึงพอใจ แรงจูงใจ อายุ ความรู้เดิม สุขภาพ ความสนใจ สติปัญญา

2. องค์ประกอบด้านผู้สอน ได้แก่ คุณวุฒิ ประสบการณ์สอน ความสามารถและทัศนคติของผู้สอน สุขภาพ

3. องค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งงานวิจัยนี้ ผู้เรียนต้องมีองค์ความรู้เดิม เพื่อตอบปัญหาและปัญหาที่ผู้เรียนไม่สามารถได้ก็ตั้งคำถามค้นคว้าด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและคอยอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน

เจตคติ

1. ความหมายของเจตคติ

คำว่าเจตคติ หรือ ทักษะคิด เป็นนามธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ในสังคม หรือการเรียนรู้บุคคล ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นความรู้สึกของบุคคล ที่จะแสดงตามโอกาส

เจตคติ (Attitude) มาจากภาษาลาตินซึ่งตรงกับคำว่าเหมาะสม (Fitness) หรือการปรับตัว (Adaptedness) เดิมใช้คำว่าทัศนคติต่อมาคณะกรรมาธิการบัญญัติศัพท์ว่า Attitude เป็นภาษาไทยว่า เจตคติ ทักษะคิด ท่าที และได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ลิวน สายยศและอังศณา สายยศ (2543, หน้า 53) ได้ให้นิยามเจตคติว่าเป็นอารมณ์ความรู้สึกอันเกิดจากการได้สัมผัส รับรู้ต่อสิ่งนั้น โดยแสดงความโน้มเอียงอย่างใดอย่างหนึ่งในรูปของการประเมินว่าชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ

อนุวัติ คุณแก้ว (2549, หน้า 244) ได้สรุปว่า เจตคติคือ ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่ได้รับ

Hilgard (1962, pp. 583–584) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง พฤติกรรม หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นครั้งแรกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดหรือสถานการณ์ใดๆ ในทางเข้า ใกล้ชิดกันหรือออกห่างและความพร้อมที่จะตอบสนองครั้งต่อไป ในทางเอนเอียงไปใน ลักษณะเดิมเมื่อพบกับสิ่งหรือสถานการณ์ดังกล่าวอีก

Triandis (1971, pp. 6–7) กล่าวสรุปว่าความหมายของเจตคติ มี 2 ประการคือ เจตคติเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองและเป็นความสม่ำเสมอในการ ตอบสนองและเป็นความสม่ำเสมอในการตอบสนองของบุคคล ที่มีต่อบุคคลอื่นๆ หรือ สภาพสังคม

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหมายถึง เจตคติต่อเพศศึกษาของ นักเรียนที่เป็นการชอบและไม่ชอบที่มีต่อการเรียนการสอนในรายวิชานี้ ซึ่งแสดงพฤติกรรม ออกมาอย่างอิสระโดยมิได้บังคับ

2. ลักษณะของเจตคติ

นักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศได้นำเสนอไว้ดังนี้

ธีรวิมล เอกะกุล (2542, หน้า 4) กล่าวถึงลักษณะของเจตคติดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ (Feeling) อาจเปลี่ยนแปลงได้ตาม เงื่อนไขหรือสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะมีการกระทำเสแสร้ง โดยแสดงออก ไม่ตรงกับความรู้สึกของตน เมื่อเขาารู้ตัวหรือ รู้ว่าคนสังเกต

2. เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Typical) ความรู้สึกของบุคคลอาจ เหมือนกัน แต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกัน แต่ความรู้สึกต่างกันได้

3. เจตคติมีทิศทาง (Direction) การแสดงออกของความรู้สึก แสดงออกได้ทั้งสองทิศทาง เช่น ทางบวกเป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา และทิศทางลบ เป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา ได้แก่ ซื่อสัตย์-คดโกง รัก-เกลียด ชยัน- ชี้เกียรติ เป็นต้น

4. เจตคติมีความเข้มข้น (Intensity) ความรู้สึกของบุคคลอาจ เหมือนกัน ในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกัน ในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึกมาก น้อยต่างกัน เช่น รักมาก-รักน้อย ชยันมาก-ชยันน้อย เป็นต้น

5. เจตคติต้องมีเป้า (Target) ความรู้สึกจะเกิดขึ้น ลอยๆไม่ได้ เช่น รักพ่อแม่ ชยันเข้าเรียน ชี้เกียรติทำการบ้าน เป็นต้น

Nunnally (1959, p 97) ได้แบ่งเจตคติเป็น 3 ลักษณะคือ

1. เจตคติเป็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. เจตคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางไว้ว่า ถ้าบุคคลประสบสิ่งใดแล้วบุคคลนั้นจะมีทำที่ต่อสิ่งนั้นในลักษณะจำกัด
3. เจตคติ เป็นสถานการณ์ทางจิตที่มีแนวโน้มค่อนข้างจะถาวร ทั้งนี้เป็นเพราะแต่ละบุคคลนั้นจะมีที่ต่อสิ่งนั้นในลักษณะจำกัด

3. องค์ประกอบของเจตคติ

ธีรวิทย์ เอกะกุล (2542, หน้า 56) เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ
2. ด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ ที่บุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้า ได้แก่ ความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจ ชอบ ไม่ชอบ รักเกลียด
3. ด้านพฤติกรรมเป็นแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางสนับสนุนหรือคัดค้านซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

4. การวัดเจตคติ

ธีรวิทย์ เอกะกุล (2542, หน้า 57) การวัดเจตคติสามารถวัดได้โดยอ้อม ไม่สามารถวัดได้โดยตรง ดูได้จากการแสดงความคิดเห็นหรือสังเกตจากพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออกแต่การวัดหรือการสังเกตอาจจะไม่ได้ข้อเท็จจริงที่แน่นอน หากผู้ถูกสังเกตตอบหรือแสดงอาการที่บิดเบือน

5. เครื่องมือวัดเจตคติ

เครื่องมือวัดเจตคติเป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อความต่างๆ ครอบคลุม เรื่องที่ต้องการศึกษาและสามารถกระตุ้นให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึก หรือแสดงความคิดเห็นในทางบวก คือ เห็นด้วยในทางลบ คือ ไม่เห็นด้วย ทั้งยังสามารถบอกปริมาณด้วยว่าเห็นหรือไม่เห็นด้วยมากน้อยเพียงใด เรียกเครื่องมือนี้ว่า มาตราวัดเจตคติของลิเคิร์ท ดังนี้

ไพศาล หวังพานิช (2536, หน้า 149–150) ได้กล่าวถึงวิธีสร้างและการตรวจให้คะแนนมาตราวัดเจตคติของลิเคิร์ทไว้ ดังนี้

1. เขียนข้อความเกี่ยวกับคุณค่า คุณลักษณะต่างๆ ของเรื่องที่ต้องการวัดให้ครอบคลุมลักษณะที่สำคัญให้ครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม โดยให้มีข้อความที่แสดงคุณค่า หรือลักษณะของเรื่องนั้น ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ

2. กำหนดระดับ (Scale) ของการตอบสนองในแต่ละข้อความ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ให้ผู้ตอบอ่านข้อความที่กำหนดขึ้นในแต่ละข้อความแล้วแสดงความรู้สึกว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความมากน้อยหรือใด ในระดับใด หรืออีกนัยหนึ่งให้พิจารณาว่าแต่ละข้อความนั้นกล่าวถึงเรื่องต่างๆ ตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบในระดับใด ใน 5 ระดับ

ดังนั้น สรุปได้ว่า เครื่องมือวัดเจตคติคือ มาตราวัดเจตคติ เป็นการแสดงความรู้สึกทั้งในทางบวก คือ เห็นด้วย และในทางลบคือ ไม่เห็นด้วย โดยมีการกำหนดระดับความคิดเห็นเป็นระดับอาจเป็น 3 ระดับหรือ 5 ระดับ ดังวิธีการของลิเคิร์ทก็ได้

6. ประโยชน์ของเจตคติ

นพมาศ ชีรเวคิน (2542, หน้า 93) นำเสนอว่า เจตคติมีประโยชน์ และหน้าที่อยู่ 4 ประการ คือ

1. เป็นประโยชน์โดยการเป็นเครื่องมือ เป็นประโยชน์ในการปรับตัว และเป็นประโยชน์ในการใช้เพื่อทำการต่างๆ

2. เจตคติยังทำหน้าที่หรือทำประโยชน์โดยการใช้ป้องกันสภาวะจิตใจ หรือปกป้องสภาวะจิตของบุคคลเพราะความคิดหรือความเชื่อบางอย่างสามารถทำให้ผู้เชื่อหรือคิดสบายใจส่วนจะผิดหรือถูกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง (Ego-Defensive Function)

3. เจตคติยังทำหน้าที่แสดงค่านิยมให้คนเห็นหรือรับรู้ (Value Expressive Function)

4. มีประโยชน์หรือให้คุณประโยชน์ทางความรู้ เพราะมีเจตคติจำนวนมากที่เชื่อมโยงกับความรู้ ยิ่งการศึกษาสูงเท่าใด แนวโน้มที่เจตคติจะมีความรู้ทางวิชาการ

แฝงอยู่ก็จะมีมากขึ้น แม้ความรู้แบบพื้นบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากศาสนา ก็ล้วนแฝงอยู่ในเจตคติทั้งนั้นจนแยกแทบไม่ออก โดยทั่วไปแล้วแนวการศึกษาเจตคติจะดูที่ประโยชน์ของเจตคติ (Functional) มากกว่าจะมุ่งสนใจตัวบุคคลและสภาพทางจิตวิทยาของบุคคลคนนั้น

สรุปได้ว่า เจตคติมีประโยชน์ในการปรับตัว การป้องกันสภาวะจิตทำหน้าที่แสดงค่านิยมให้คนเห็นหรือรับรู้ ให้ประโยชน์ทางความรู้สึกหรือการรับรู้การมีเจตคติที่ดีเมื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันสามารถทำให้ประสบผลสำเร็จในการทำงานและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้เป็นอย่างดี

7. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการวัดเจตคติ

ทวี ท่อแก้ว และอบรม สีนภิบาล (2527, หน้า 52) กล่าวถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีต่อการสร้างเจตคติของมนุษย์มีมากมาย และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญได้แก่

1. บิดาและมารดา การที่บิดาและมารดามีเจตคติต่อสิ่งใด ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ย่อมมีอิทธิพลต่อบุตรให้มีเจตคติในทางเดียวกันกับบิดาและมารดา
2. วัฒนธรรมภายในสังคม คนที่มีอาชีพต่างกันหรืออยู่ในชั้นของสังคมต่างกันหรือคนที่นับถือศาสนาที่ต่างกัน ย่อมมีเจตคติที่แตกต่างกัน
3. บุคลิกภาพ เนื่องจากบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติต่อสิ่งต่างๆ ด้วย ดังนั้น คนที่มีบุคลิกภาพไม่เหมือนกันกับคนอื่น ๆ แล้วรู้สึกมีปมด้อยอาจทำให้มองโลกในทางไม่ดีได้ เป็นต้น
4. การศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน โรงเรียนมีอิทธิพลต่อชีวิตของนักเรียนและบุคคลมากกว่าสถาบันอื่นๆ ในสังคม ฉะนั้นหากโรงเรียนมีครูดี มีการจัดการเรียนการสอนและตำราเรียนที่ดี ตลอดจนการปกครองที่ดี สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเจตคติของเด็กไปในทางที่ดีทั้งในปัจจุบันและอนาคต
5. การพักผ่อนหย่อนใจ สมัยนี้โลกเจริญก้าวหน้าไปมาก คนสามารถแสวงหาความบันเทิงใจได้หลายด้านด้วยกัน เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ และอื่นๆ ซึ่งแต่ละอย่างก็กล่าวมาแล้วล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของคน

สรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อมล้วนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของมนุษย์ทั้งทางบวกและทางลบ มีอยู่หลายด้าน เช่น ด้านครอบครัว ด้านอาชีพ

ด้านบุคลิกภาพ ด้านการศึกษา ด้านรูปแบบในการดำเนินชีวิตและตลอดจนด้านวัฒนธรรม
ในสังคม

8. หลักการสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียน

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2544, หน้า 7) ได้กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ นั้น จะมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาเรียน
แล้วก็จะต้อง ปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาเหล่านั้นด้วย เพราะเจตคติ
ต่อวิชาที่เรียนมีความสำคัญเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน สนใจเรียน หมกมุ่นในการเรียน
และแสวงหาความรู้ได้เป็นอย่างดี ถ้าหากว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน ต่อกิจกรรม
การเรียนการสอน ต่อวิชาที่เรียน ก็จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย การสร้างเจตคติ
ที่ดีต่อผู้เรียนมีหลักการ ดังนี้

1. ให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายในเรื่องที่เรียน
2. ให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของวิชานั้นโดยแท้จริง
3. ให้นักเรียนได้มีโอกาสหรือมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
4. ให้นักเรียนได้เรียนโดยสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด
เพื่อที่จะได้เกิดผลสำเร็จในการเรียน อันเป็นผลให้มีเจตคติที่ดีต่อไป
5. การสอนของครูจะต้องมีการเตรียมตัวอย่างดี ใช้วิธีสอนที่ดี
เพื่อให้นักเรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง
6. ครูจะต้องสร้างความอบอุ่นใจ และความเป็นกันเองกับนักเรียน
7. ครูจะต้องเสริมสร้างบุคลิกภาพให้เป็นที่น่าเลื่อมใสแก่ผู้เรียน
8. จัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ของโรงเรียน ห้องเรียน ให้มีบรรยากาศ
ที่น่าอยู่ น่าเรียนและน่าสนใจ

สรุปได้ว่า การสร้างเจตคติที่ดีให้แก่ผู้เรียนเป็นหน้าที่โดยตรงของครูในการ
จัดการเรียนรู้ ครูควรจัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์ที่น่าสนใจ จัดสิ่งแวดล้อม
สภาพแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อกระตุ้นและเสริมสร้างให้นักเรียน
ตระหนักในความสำคัญของสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ ต้องการพัฒนาตนเองและภาคภูมิใจ
ในตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดเจตคติตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert)
ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของเจตคติ ใช้กับผู้เรียนหลังเรียนหลักสูตรรายวิชา
เพศศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านม่วงไข่ประชาราษฎร์สงเคราะห์

ข้อมูลโรงเรียนบ้านม่วงไข่ประชาราษฎร์สงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสกลนคร เขต1 และหมู่บ้านในการเขตบริการ

1. ประวัติโรงเรียนบ้านม่วงไข่ประชาราษฎร์สงเคราะห์

โรงเรียนบ้านม่วงไข่ประชาราษฎร์สงเคราะห์ ตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2475 ที่บ้านป่าขาว ตำบลด่านม่วงคำ เดิมเปิดสอนตั้งแต่ชั้น ป.1-4 โดยยุบโรงเรียน เดิมคือโรงเรียนที่มีอยู่เดิมคือโรงเรียนด่านม่วงคำ โรงเรียนลาดค้อ โรงเรียนหนองกอม ให้เหลือเพียงโรงเรียนเดียวและตั้งชื่อโรงเรียนว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลด่านม่วงคำ 1 (วัดป่าขาว) เปิดสอนได้ 5 ปี ต่อมาในปี พ.ศ.2480 ทางราชการได้ย้ายที่เรียนจากโรงเรียน บ้านป่าขาวมาตั้งที่วัดบ้านม่วงไข่ และตั้งชื่อโรงเรียนว่าโรงเรียนประชาบาลตำบลด่านม่วง คำ 1 (วัดโพธิ์ศรี) ต่อมาในปี พ.ศ.2481 ทางราชการได้สร้างโรงเรียนให้เป็นเอกเทศ อยู่นอกวัด สร้างเสร็จเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2483 ตั้งชื่อโรงเรียนใหม่เป็นโรงเรียน ประชาบาลตำบลด่านม่วงคำ 1 (ประชาราษฎร์สงเคราะห์) เพื่อให้ชื่อโรงเรียนเป็นไปตาม ความต้องการของราชการจึงได้เปลี่ยนชื่อใหม่อีกครั้งเป็น โรงเรียนบ้านม่วงไข่ ประชาราษฎร์สงเคราะห์ จนถึงปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ.2535 ได้เปิดเป็นขยายโอกาส ทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้บริหารโรงเรียนคนปัจจุบันคือ นายจำลอง คล่องดี ตำแหน่งผู้อำนวยการ สถานศึกษาโรงเรียนบ้านม่วงไข่ประชาราษฎร์สงเคราะห์ มีอัตราครู 18 คน ครูจ้างเหมา รายเดือน 2 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 คน ครูพี่เลี้ยง 1 คน นักการภารโรง 1 คน นักเรียนชาย 187 คน นักเรียนหญิง 155 คน รวม 341 คน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพื้นที่ทั้งหมด 25 ไร่ 3 งาน 36 ตารางวา อาคารเรียน 4 หลัง อาคาร ประกอบ 1 หลัง สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอลและสนามเด็กเล่นอย่างละ 1 สนาม ที่ตั้งโรงเรียนอยู่ติดกับถนนสาย ร.พ.ช.บ้านดงน้อย – โพนนาแก้ว

2. สภาพสังคมทั่วไปของหมู่บ้านที่ตั้งโรงเรียน

ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทอผ้า และรับจ้างทั่วไป นับถือ ศาสนาพุทธ หมู่บ้านในเขตบริการมี 5 หมู่บ้าน คือบ้านม่วงไข่ หมู่ที่ 5 บ้านม่วงไข่ หมู่ที่ 9 บ้านกลาง หมู่ที่ 2 บ้านลาดตู หมู่ที่ 4 และบ้านลาดตูโคก หมู่ที่ 10 มีวัด 6 แห่ง มีขนบธรรมเนียมประเพณี เช่นงานบุญมหาชาติ บุญเดือนสาม บุญเดือนสี่ ประเพณีต่างๆ เช่น ผ้าป่า กลืน สงกรานต์ เป็นต้น

โรงเรียนบ้านม่วงไข่ประชาราษฎร์สงเคราะห์ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นโรงเรียนที่เปิดทำการสอนเป็น 3 ระดับ คือระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีเขตบริการจำนวน 5 หมู่บ้าน และนอกเขตบริการอีก 3 หมู่บ้าน จากสถิติงานแนะแนวระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2556 พบว่า มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เริ่มมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากขึ้นและพบกรณีตัวอย่างของนักเรียน มีปัญหาดังนี้ นักเรียนออกกลางคันเพื่อแต่งงาน นักเรียนที่มีปัญหาชู้สาวย้ายจากโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษาเข้ามาเรียนกลางเทอม ปัญหาชู้สาวและปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ โดยที่ไม่มีความพร้อมสำหรับการ มีชีวิตคู่ต้องมีภาระเลี้ยงดูบุตรทำให้เกิดปัญหาครอบครัวซึ่งนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นวัยรุ่น ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ บอกรวมกลุ่มเสี่ยงและให้ความรู้ อย่างถูกต้อง ในเรื่องเพศศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้มีการประชุมและเห็นด้วยกับการทำหลักสูตรรายวิชา เพศศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดกระบวนการเรียน การสอนเพศศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

บังอร อาจวิชัย (2550, หน้า 133-134). ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยเน้นการจัด กิจกรรมการเรียนรู้จากตัวอย่าง ข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างแท้จริง สื่อการเรียนรู้รูปภาพ วีดิทัศน์ ใบงานและใบความรู้ ข่าวสารจากสิ่งตีพิมพ์ มีการวัดผลโดยใช้แบบทดสอบและประเมินผลชิ้นงาน การทดลองใช้ชุดการเรียนรู้กับนักเรียนเป็นระยะเวลา 10 ชั่วโมง โดยครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียนเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม เรียนรู้จากจากตัวอย่างข่าวและเหตุการณ์ จากกรณีศึกษา ครูมีบทบาทและหน้าที่ในการแนะนำปรึกษาให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจ ปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน ทำกิจกรรมตามใบงานได้อย่างถูกต้อง ผลการเรียนรู้

เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระวีวรรณ ไชยเมือง (2551, หน้า 66-67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและโรคเอดส์ในชุมชนต้นธงชัย จังหวัดลำปาง พบว่า กระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ได้สร้างความตระหนักรู้ในตนเอง เห็นความสำคัญของการสื่อสารเรื่องเพศ และมีทัศนคติทางบวกในเรื่องเพศ สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กัน สร้างสัมพันธภาพ สามารถประเมินทางเลือกของสถานการณ์เสี่ยงได้ และจากการทดสอบความรู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาและพฤติกรรมที่ปลอดภัยจากเอดส์ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ช่วงมณี จงเพียร (2551, หน้า 112) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาของโรงเรียนในอำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า หลักสูตรการเรียนรู้เพศศึกษาควรจัดกิจกรรมเพศศึกษาเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรโดยเฉพาะ ต้องจัดให้ตรงกับความต้องการของเด็ก ผู้ปกครอง โดยยึดพัฒนาการทางเพศของผู้เรียนเป็นหลัก เนื้อหาการเรียนรู้เพศศึกษาควรประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วย คือ หน่วยพัฒนาการทางเพศ หน่วยสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หน่วยทักษะส่วนบุคคล หน่วยพฤติกรรมทางเพศ หน่วยสุขภาพทางเพศ และหน่วยสังคมวัฒนธรรมทางเพศ

สาวิตรี ตุ่มมี (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ของนักเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ตั้งโรงเรียนแตกต่างกันมีความรู้เรื่องเพศศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีความรู้มากกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลมีความรู้มากกว่านักเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาล

กนกพร ทองสอดแสง (2552, หน้า 137-139) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูสอนวิชาเพศศึกษาด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า รูปแบบการฝึกอบรมครูสอนวิชาเพศศึกษาด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้จากผลการประเมินในเนื้อหาและหลักสูตรการอบรมในแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมมากที่สุด ผลการนิเทศด้วยการสอนมีคุณภาพอยู่ในระดับดีเลิศ และผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมที่มีต่อ

หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด การติดตามผลหลังจากการฝึกอบรมผ่านไปแล้ว โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 7 คน ได้นำรูปแบบการสอนเพศศึกษาที่สร้างขึ้นไป ใช้กับนักศึกษาตามคู่มือและสื่อที่ได้รับหลังการฝึกอบรมผ่านไป โดยใช้รูปแบบการทดลอง Nonrandomized Control-Group Posttest-only Design ด้วยวิธีการ Think-Pair-Share แบบ Homogeneous ด้วยการจับคู่เพศเดียวกัน จำนวน 64 คนเป็นกลุ่มทดลอง 32 คน พบว่า ความพึงพอใจของการเข้าอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากค่าเฉลี่ย 4.39 การทดสอบ ความแตกต่างของนักศึกษาที่เรียนแบบเพื่อนคู่คิดกับเรียนแบบปกติพบว่า มีผลการทดสอบ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกือบทุกหน่วยการเรียน ยกเว้นการอยู่ใน สถานการณ์เสี่ยงไม่แตกต่างกัน เจตคติของนักศึกษาที่เรียนแบบเพื่อนคู่คิดกับเรียนแบบ ปกติพบว่านักศึกษาที่เรียนแบบคู่คิดมีเจตคติค่าเฉลี่ย 3.23 สำหรับนักศึกษาที่เรียนปกติมี เจตคติค่าเฉลี่ย 2.99 เมื่อทดสอบความแตกต่างของแบบวัดเจตคติของนักศึกษาที่เรียน แบบเพื่อนคู่คิดกับนักเรียนปกติพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05

เพ็ญนี้ บุญอาษา (2552, หน้า 144-145) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาหน่วยการเรียนรู้ วัชรวิญญู ตามทฤษฎีพหุปัญญาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า กิจกรรมการเรียน การสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาหน่วยการเรียนรู้ วัชรวิญญู ตามทฤษฎี พหุปัญญาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ การ ออกแบบการเรียนรู้และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพหลังเรียนและก่อนเรียน (E_1/E_2) 92.58 /83.16 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรนี้ ในระดับมาก

วรรณารถ สุจินต์ (2552, หน้า 130) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการเนื้อหา หลักสูตรและวิธีสอนเพศศึกษาของครูและนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้น ที่ 3 และระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการเนื้อหาหลักสูตรและวิธีการสอนเพศศึกษาของครูและนักเรียนในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี

อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบความต้องการเนื้อหาหลักสูตรและวิธีการสอนเพศศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามเพศ และระดับช่วงชั้นของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบความต้องการเนื้อหาหลักสูตรและวิธีการสอนเพศศึกษาของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีจำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบความต้องการเนื้อหาหลักสูตรและวิธีการสอนเพศศึกษาของครูและนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามประเภทของบุคลากร พบว่าของครูและนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศรจตุดา เจริญกิจจานุวัฒน์ (2552, หน้า 73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระฤทธิยคอนแวนต์ กรุงเทพมหานคร พบว่า ภายหลังจากได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม นักเรียนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และภายหลังจากได้รับโปรแกรมสุขศึกษา โดยใช้กระบวนการกลุ่มมีพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศ นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการเสี่ยงทางเพศมากกว่ากลุ่มนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.5

สุรีพร กฤษเจริญ เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคณะ (2552, หน้า 66-67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพ่อแม่เพื่อสอนเรื่องเพศให้กับลูก พบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่เพื่อสอนเรื่องเพศให้กับลูก คือการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้กิจกรรมในการอบรมแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ค่าเฉลี่ยคะแนนศักยภาพของพ่อแม่ระหว่างก่อนและหลังการพัฒนามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของลูกต่อการสอนเรื่องเพศของพ่อแม่ระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และพบว่าภายหลังจากพัฒนา พ่อแม่มีศักยภาพเพื่อสอนเรื่องเพศให้กับลูกหลายด้านคือ มีความรู้เรื่องเพศ ที่ถูกต้อง มีความสามารถในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูก มีความเข้าใจลูกวัยรุ่นมากขึ้น

มีความเข้าใจว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกเพศทุกวัย การสอนเรื่องเพศไม่ใช่เรื่องน่าอาย ส่วนลูกมีความพึงพอใจต่อการสอนในเรื่องเพศของพ่อแม่หลายประเด็นคือ พ่อแม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสอนเรื่องเพศมากขึ้น พ่อแม่เป็นที่ปรึกษาเรื่องเพศได้เป็นอย่างดีพ่อแม่เข้าใจลูกและให้ความไว้วางใจในตัวลูกมากขึ้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบในการพัฒนาศักยภาพของพ่อแม่เพื่อสอนเรื่องเพศศึกษาให้แก่ลูกคือ พ่อแม่ไม่มีเวลาว่าง

ธัญจิรา ดวงแก้ว (2553, หน้า 129-130) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเบี่ยงเบนทางเพศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี พบว่าพฤติกรรมทางเพศของเพศชายโดยรวม อยู่ในระดับน้อยและพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของเพศหญิงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเพศชายต่างสาขาวิชาามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเพศหญิงมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา สามารถทำนายพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของเพศชายได้ร้อยละ 30 และความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา สามารถทำนายพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของเพศหญิงได้ร้อยละ 17.5

กรรณานุช มูลคำ (2554, หน้า 75-76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนธีรภานท์บ้านโอง จังหวัดลำพูน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศได้อย่างถูกต้อง โดยสังเกตจากการทำแบบทดสอบการทำแบบสอบถามอีกทั้งยังขาดทักษะที่จำเป็นไปใช้ในชีวิตประจำวันในสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจทำให้มีพฤติกรรมแสดงออกทางเพศที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพศตรงข้าม ผลคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันเห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะหลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียน

กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในเรื่องเพศศึกษาสูงขึ้น บทบาทของครูผู้สอนที่ไม่เคร่งเครียด มีเหตุผล ความศรัทธา ความไว้วางใจ การให้คำปรึกษาการจัดการกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญเป็นผู้เตรียมและดำเนินการจัดกิจกรรม กระตุ้นให้กำลังใจช่วยเหลือ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดมีความตั้งใจและเต็มใจในการเข้าร่วม กิจกรรมอย่างสม่ำเสมอกล้าแสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผยมีความเชื่อมั่นในการกระทำของตนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สามารถยอมรับผู้อื่น มีทักษะในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ มีความสุขสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม สามารถสรุปความรู้และนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้สามารถสรุปความรู้และนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในระดับหนึ่ง

นงเยาว์ พรหมวัง (2556, หน้า 202-203) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตที่เกี่ยวกับเพศศึกษารายวิชาสุขศึกษา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมบูรณาการกับทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาและวิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาเจตคติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าเจตคติด้านเพศศึกษาก่อนเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและทักษะชีวิตด้านเพศศึกษาก่อนเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงได้ควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนทั้ง 3 ตัว โดยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุร่วมทางเดียว (One-way MANCOVA) พบว่าเจตคติด้านเพศศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะชีวิตด้านเพศศึกษา ของนักเรียนที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ต่างกัน เมื่อได้รับการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้ ทักษะชีวิตมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียวด้วยสถิติ (One-way ANCOVA) และทำการวิเคราะห์ภายหลัง (Post Hoc) ด้วยสถิติ Bonferroni เฉพาะกรณีของตัวแปรตามที่มีผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติ One-way ANCOVA แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากผลการวิจัยในประเทศ พบว่า บุคลากรทางการศึกษาเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้นแต่เนื่องจากการไม่เคยปฏิบัติหรือจัดทำหลักสูตรโดยตรง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจว่าจะเป็นหลักสูตรที่ดีและได้มาตรฐาน แสดงให้เห็นว่าการจะนำนโยบายอะไรไปปฏิบัติจำเป็นต้องมีการเตรียมการ เพื่อสร้างความตระหนักและการยอมรับในการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติ

และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนให้มากที่สุดสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
ชุมชนและสามารถแก้ปัญหาในชุมชนในนั้นๆ ได้ ในอีกระดับหนึ่ง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

David and Luckile Packard (2001, p.298) รายงานสรุปเกี่ยวกับการ
ตั้งครุฑของวัยรุ่นและโปรแกรมเพื่อลดความเสี่ยงในการตั้งครุฑของวัยรุ่น เป้าหมายคือ
วัยรุ่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา โดยการทดลองในกลุ่มทดลองจำนวน
100 คน และกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยในการคุมกำเนิดหรืออารมณ์ทางเพศ การตั้งครุฑ
และการคลอดบุตร มีอยู่ 6 ส่วนด้วยกัน

1. ศึกษาและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นและผลกระทบที่เกิดขึ้น
2. ค้นหาว่าทำไมวัยรุ่นมีอารมณ์พฤติกรรมทางเพศ
3. หลักฐานในการประเมินจุดเด่นของการวิจัย
4. ความเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศลดน้อยลง
5. ความก้าวหน้าในโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพ
6. ความสามารถนำไปใช้ที่บ้านและเกิดผลดีในชุมชน

Rick (2001, p. 476) ได้ศึกษาโปรแกรมส่งเสริมให้การศึกษาการมี
เพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในเด็กนักเรียนระดับ 7 ระดับ 9 และระดับ 11 ในเมือง
ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศสหรัฐอเมริกา ค่าความเบี่ยงเบนของนักเรียนระดับ 7
มีค่า 43% ค่าความเบี่ยงเบนในนักเรียนระดับ 9 มีค่า 27 % และค่าความเบี่ยงเบน
ของนักเรียนระดับ 11 มีค่า 17% จากการศึกษาแนะนำว่าการส่งเสริมการศึกษา
การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยควรมุ่งเน้นกลุ่มนักเรียนที่มีอายุน้อยส่วนในนักเรียน
ที่มีอายุมากกว่าถ้าจะให้การศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรขยายความรู้ไปสู่ครอบครัว
และสังคมรอบข้างด้วย

Luara (2005, p. 413) ได้ศึกษาเรื่องความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-
Esteem) กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงวัยรุ่นอเมริกัน
อาฟริกัน จำนวน 522 ราย พบว่าความภาคภูมิใจในตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรคติดต่อ
ทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครุฑ แต่ในหญิงวัยรุ่นที่มีความภาคภูมิใจในตัวเองสูงจะมี
ทัศนคติที่ดีต่อการใช้อย่างอนามัยมากกว่าหญิงวัยรุ่นชาวนิโกร ซึ่งมีการใช้อย่างอนามัย
น้อย และยังมีความกลัว เรื่องการใช้อย่างอนามัย ดังนั้นจากผลการศึกษาดังกล่าว การ

สร้างความปลอดภัยในตัวเองจึงควรนำมาพิจารณาในการให้การศึกษาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มประชาชน

Pemela และคณะ (2008, p. 344) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการละเว้นของมีนเมา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษาและการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-19 ปี ซึ่งยังไม่เคยแต่งงานมาก่อน ผลการศึกษาพบว่า การสอนวิธีการเกี่ยวกับการคุมกำเนิดเป็นการให้ความรู้ที่ช่วยลดภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรค และการเว้นจากของมีนเมาจะช่วยให้การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นลดลง

Yu-feng Zhou (2012, p. 408) ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบเพศศึกษาสำหรับเด็กวัยรุ่นของจีนและสหรัฐอเมริกา การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาวัยรุ่นเท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาเท่านั้น พบว่าเพศศึกษาในประเทศจีนและสหรัฐอเมริกาได้รับการพัฒนาอย่างช้าๆ เนื่องจากข้อจำกัดของความคิดแบบดั้งเดิมของการสอนเพศศึกษาของเด็กวัยรุ่น ที่กลายเป็นจุดอ่อนของการศึกษาขั้นพื้นฐานและผลของการไม่พัฒนาความรู้ทางเพศของวัยรุ่น ความผิดทางเพศและอาชญากรรมทางเพศ สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกในโลกที่มีการเปิดสอนเพศศึกษา และมีนักวิชาการจำนวนมากที่มีประสบการณ์ที่สามารถศึกษาและเรียนรู้ได้

จากผลการวิจัยต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรเพศศึกษามีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่เป็นไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งนอกจากทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้ว นักเรียนยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง